

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen seurakunta- ja aikakauslehti

5 ♦ 26.10. 2020 ♦ 8 €

VAPAAUS

*Aamun Koitto
ennen ja nyt*

*Pandemian varjosta
korjataan myös
hyviä hedelmiä*

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen aikakauslehti

tässä numerossa

- 2-3 Sisältö**
Nyt ja iankaikkisesti
Pääkirjoitus
- 4-7 Aamun Koitto ennen ja nyt**
- 8-9 Kirjoittaminen on ajattelun keskipiste**
- 10-11 Alaston vapaus**
- 12-13 Kasvokkain**
Hannu-Pekka Björkman
- 14 Riipaisuja**
- 15 Profeettojen osoittama elämä**
- 16-17 Korona-aika kirkossa**
- 18-19 Aamun Koiton vahvuus on ollut laaja kirjoittajakunta**
- 20-23 Uutisvaaka**
Media
Vieraskirja
- 24 Kirjat**
- 25 Venäjänkielinen sivu**
- 26-27 Ilmoitusaukeama**
- 28 Isien opetuksia**

LAURA KARLIN

12
Hannu-Pekka Björkmanille kirjoittaminen on latauksessa olemista.

TUOMAS KALLONEN

16
Korona-pandemia loi kirkkoon uusia käytäntöjä.

SUOMEN ORTODOOKSINEN KIRKKOMUSEO RIISA

*Aamun Koiton ensimmäinen numero ilmestyi vuonna 1896.
Tämä on sen historian viimeinen.*

Aamun Koitto on PSHV:n sekä Kuopion ja Karjalan hiippakunnan seurakuntien lehti, perustettu 1896, www.aamunkoitto.fi
Kustantaja Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta ry. (PSHV), Valamontie 42, 79850 Uusi-Valamo
Toimituskunta Kuopion ja Karjalan hiippakunnan metropoliitta Arseni, toimittaja Risto Lindstedt, toimittaja Mauri Liukkonen, pastori Harri Peiponen, pastori Tuomas Kallonen, kanttori Aleksi Suikkanen, toimitussihteeri Mari Vainio
Päätoimittaja metropoliitta Arseni, Kotalahdentie 49, 71920 Pajujärvi, p. 050 311 0349, metropoliitta.arseni@ort.fi
Toimitussihteeri Mari Vainio, p. 050 564 8899, mari.vainio@ort.fi **Asiakaspalvelus, laskutus** p. 0400 361190, aamun.koitto@ort.fi **Ilmoitusmyynti, -aineistot ja trafiikki** p.050 584 5587, simo.palviainen@aurana.fi
Taitto Aste Helsinki Oy **Painaminen** PunaMusta Oy **Kannen kuva** Laura Karlin

nyt ja iankaikkisesti

Vähän vapaudesta

Lapsena karkasin usein asemalle. Malttottomien höyryjunien puhina, mekaniikka, hiili, puu ja kattilat, pihinä, savu, kihelmöivä katku, valtavuus, tallit, makasiinit ja jokainen vislaus olivat pikkupojan seikkailua vapautua kohti uutta.

Vuosia myöhemmin kietouduin romanttiseen proosaan ja symbolistisiin runoihin, Bob Dylaniin ja täysillä rockmusiikkiin. Opiskelijana olin vapauden traagikko Camus' n ja sivullisten ja eksistenttialistien varjoissa. Ja muiden. Teorioiden ja tekosten, myyttien ja uskontojen, kuvien ja elokuvien.

Mutta mitä hyvältä kuulostavaa omaksuinkaan, elämäni sisälsi vastuun lisäksi vastuuttomuutta.

Liikun samanhenkisten piireissä. Oli tärkeää, että muut näkivät tuskani, iloni, Beatles-levyt, hippidean, tulevaisuuden puolueeni ja sopivasti yksinäisyyttä. Olin Hessen kirjan sielu, vapaudesta epävarmasti ja herkästi vakuuttunut arosusi.

Tunsin vetoa Freudin ja Jungin ihmisyyshaasteeseen: kasvamiseen sisäiseksi itsekseen. Hain aatetta ja rauhaa intialaisin risti-istunnoin. Sieluni kävi yhä levottomammaksi.

Tahtoni on vapaa, hoin ja ihmettelin, miksi niin usein liukastuin. Kaduin väriä tekoja ja ratkaisuja. Uskollinen kanssakulkija Dostojevski vahvisti, ettei mikään ole ihmiselle vapautta sietämättömämpää.

Olin jo luopua vapauden ideasta ja myöntänyt maailman auktoriteettien ja kauppiaiden juoksupojaksi.

Kanssakulkija osoitti kirkkoa. Mitä on vapaus? Jos totuus ei ole Kristuksessa, valitsen Kristuksen mieluummin kuin totuuden, Dostojevski huomautti.

Olot, uraraiteet ja ihmissuhdevaihteet eivät olleet paljastaneet vapauden tosi olemusta. Niin kirkko sitten ilmaisikin vapauden, ei niinkään totuudeksi kuin mysteeriksi.

Pyhän Hengen virta muistuttaa elämäni vaiheita, kaikkea sellaisena kuin siihen sisältyisi jumalanpalvelusten nyt valaisemaa luovuutta.

Järkevästi ottaen tiedän siitä hyvin vähän.

Teppo Kulmala

Valta, vastuu ja vapaus

Uusi takaperin kirkolliskokous teki päätöksen seurakuntien yhteisestä lehdestä. Kokouksen päätöksiä toimeenpaneva kirkollishallitus ei kuitenkaan ole saanut asiaa kaikelta osin aikaiseksi, sillä jokaiseen talouteen jaettava painettu lehti alkaa tällä tietoa ilmestyä vasta syyskuun alusta. Verkkolehteä on tarkoitus alkaa julkaista jo vuodenvaihteen jälkeen. Toivotaan, että tämä hanke toteutuu suunnitellusti. Verkkolehti ei kuitenkaan saavuta kaikkia seurakuntalaisia, joten painetulle lehdelle on edelleen tarvetta.

Uusi lehti tarvitsee kaikista hiippakunnista kootun asiantuntevan toimitusneuvoston ja laajan avustajajoukon kirjoittajia sekä kuvaajia. Muussa tapauksessa sisältö ei tule palvelemaan koko Suomen ortodokseja. Aamun Koitto on viimeiset yhdeksän vuotta ollut tämän hiippakunnan oma lehti. Jokaisen ilmestyneen lehden jälkeen sen toimituskunta on tarkastellut ilmestynyttä lehteä kriittisesti ja suunnitellut seuraavan numeron teeman sekä sisällön kirjoittajaehdokaineen. Nyt on aika kiittää toimituskunnassa työskennelleitä sekä kaikkia muitakin lehden tekemisessä mukana olleita. Kiitos myös lukijoille, joilta toimituskunta on vuosien saatossa saanut kannustavaa palautetta. Ilman kaikkien teidän vaivannäköänne ei julkaisu olisi kehittynyt tällaiseksi kuin se nyt on.

Tänä syksynä toimeenpantavat valtuustovaalit on ensimmäinen konkreettinen askel uusien seurakuntien syntyyn. Seurakunnan koon kasvu tuo niukenevassa taloustilanteessa väistämättä uusia ongelmia palvelujen tasapuoliseen tarjontaan, henkilöstön johtamiseen ja paikallisuuden säilyttämiseen. Yhteisen lehden viivästyminen puolestaan synnyttää vaikeuksia tiedottamiseen. Tulevaisuuteen on kuitenkin syytä katsoa toiveikkaana niin koronaepidemian ja seurakuntauudistuksen, kuin myös uuden lehdenkin suhteen. Kaikki ongelmat ratkeavat aikanaan - silloin ja siten kuin se on Jumalan tahto ja meidän pelastuksemme parhaaksi.

Tätä lehteä tehneille koittaa nyt vapaus. Suomen vanhimpiin hengellisiin lehtiin lukeutuvan Aamun Koiton ilmestyminen päättyy tällä haavaa tähän numeroon. Lehden vuonna 1896 alkaneeseen historiaan kuuluu kymmenen vuoden jakso, jolloin Aamun Koitto ei ilmestynyt. Aika näyttää, saako Aamun Koitto vielä uuden aamunkoiton joskus tulevaisuudessa.

Metropoliitta Arseni

Posti on tuonut Aamunkoitto-lehden. Emäntä pitelee lehteä tomerasti käsissään ja hänen vierelleen on kokoontunut muuta perhettä. Kuva on otettu 1960-luvulla, Taipaleen ortodoksisessa seurakunnassa.

Aamun Koitto ennen ja nyt

Aamun Koiton arvokas historia heijastaa kirkkomme historiaa.

Vuonna 1885 maamme kamaralle ilmestyi selväpiirteinen suomalainen yhdistys, joka oli pukeutunut kiireestä kantapäähän ortodoksiin pukimiin. [...] Täynnä nuoruuden intoa yhdistys ryhtyi tarmokkaasti aatteelliseen työhön kansansa keskuudessa.” – Arkkipiispa Herman PSHV:n 70-vuotispäivänä Aamun Koitossa 25.11.1955.

Ortodoksinen kirkko eli 1800-luvun loppupuolella muutoksen aikoja muun Euroopan ja maailman mukana. Suomen suuriruhtinaskunnassa oli ryhdytty paikoin toimittamaan jumalanpalveluksia suomeksi jo 1860-luvulla. Leimallisesti suomalaista ortodoksisuutta rakentamaan perustettiin vuonna 1885 sisälähetysseura Pyhään Sergein ja Hermanin veljeskunta. Veljeskunnan vahvaksi hahmoksi nousi Sortavalan kirkkoherra Sergei Okulov, joka ymmärsi suomenkielisen lehden merkityksen kansallismieliselle liikkeelle – olihan lehdistö noussut moderniksi voimatekijäksi Euroopassa 1800-luvulla.

Okulovia ja suomalaisen ortodoksisuuden

varhaisvaiheita tutkineet Teuvo Laitila ja Kati Parpei kuitenkin huomauttavat, että Aamun Koitto ei ollut varsinaisesti poliittisesti motivoituneen suomalaistamisen kannattaja, vaan enemmänkin rajakarjalaisten identiteettiä rakentanut ja kansanvalistukseen pyrkinyt julkaisu.

Ensimmäinen julkaisu

Ensimmäinen Aamun Koitto ilmestyi loppuvuodesta 1896. Sortavalan kirkkoherra Sergei Okulov joutui pohtimaan perustamansa lehden mukana yleiseurooppalaisia kansallistunteen nousun sekä uskonnon ja valtion yhteyksiä käsitteleviä kysymyksiä. Suomen kielen ja sitä myötä suomalaisen ortodoksisuuden alkuvaiheet olivat ohdakkeisia. Kuvaavaa on, että Aamun Koiton ensimmäisessä numerossa oli juttu uskonnollisesta suvaitsevaisuudesta. Vaikka artikkeli esittää nykyajan valossa liiankin optimistisen ajatuksen siitä, että uskonnollista suvaitsemattomuutta ”tuskin yksikään valistunut ihminen nykyjään puolustaa”, teksti tuo esiin,

että todellinen suvaitsevaisuus nousee oman perinteen tuntemuksesta ja sen sävyisestä harjoittamisesta. Ajatus uskontojen todellisista eroista mahdollisuutena rakkaudelliseen kanssakäymiseen lienee ollut tarpeen esittää ajan yleisten ateististen ajattelusuuntien ja uskontulkintojen sävyttämässä maailmassa.

Toisaalta moderni uskonnonvapaus nähtiin myös ortodoksista identiteettiä uhkaavana. Parpei huomauttaakin, että ”sisälähetystä ja ortodoksien tietämystä omasta uskostaan haluttiin vahvistaa myös ”vastalääkkeeksi” muiden uskontokuntien vaikutusta vastaan; nähtiin, että Karjalan ortodoksien sivistyksen ja valistuksen puutetta käytettiin hyväksi. Niin ikään vuonna 1906 toimitus kritisoi sitä, että ”...kaikissa näissä hyökkäyksissä armottomasti sotketaan kansallisuus ja uskonto toisiinsa ja koko kääntämistoimelle halutaan antaa viehättävä isänmaallinen leima.”

Okulov joutui lopettamaan lehtensä 1906 venäläistämistoimien vahvistuessa, sillä Okulov ei suostunut tuolloisen arkkipiispa Sergein vaatimuksiin lehden kaksikielisyy-

destä. Reilun 10 vuoden jälkeen Okulov jatkoi päätoimittajuuttaan uudelleen henkiin herätetyssä lehdessä. Jälleen ”kauan kestäneestä unestaan herännyt” Aamun Koitto uutisoi uudistuksista, jotka oli laitettu alulle uuden tilanteen myötä: mm. siirtyminen kirkollisen kalenterin suhteessa uuteen ajanlaskuun oli vuoden 5.1.1918 julkaistun, uuden tulemisen ensinumeron mukaan hyväksyttävänä Moskovassa. Muutokset tuntuivat huimavilta lehden toimittajan mielestä: ”Elämme kirkollisenkin elämän alalla semmoisessa murroskaudessa, jommoista kirkonhistoria tuskin toista tuntee.”

Itsenäisessä maassa

Kun ensimmäisen maailmansodan ja kansalaissodan myllerrykset olivat ohitse, suomalainen ortodoksisuus jäi uuteen tilanteeseen. Sen tavoitteet tulivat jossakin mielessä saavutetuiksi, mutta samalla uuden valtion vähemmistökirkko koettiin yleisesti venäläisperäiseksi. Kävi niin kuin muuallakin Euroopassa: kansallistunne ja -identiteetti alkoi lähentyä osittain näkemyksiä yksipuolisesta nationalismista ja heimoajattelusta. Kirkollisesti vapautuminen Moskovasta merkitsi samalla suuremman hyväksynnän hakemista suomalaisilta, mutta etäännyminen Venäjän yhteydestä ei suinkaan saanut kannatusta kaikilta Suomen alueella eläneiltä ortodokseilta. Lopulta Aamun Koiton taustavoimiin kuulunut suomalaismielinen osapuoli sai voiton ja Suomen kirkko ohjattiin Konstantinopolin yhteyteen vuonna 1923 autonomiseksi kirkoksi.

Syyskuun 7. päivänä 1923 ilmestynyt numero oli syrjäyttänyt normaalista kantes- taan tavanmukaisen opetuspuheen ja korvan- nut sen ekumeenisen patriarkka Meletios IV:n kuvalla. Sisäsiivuilla painetussa patriarkan paimenkirjeessä Suomen kirkkoa kuvattiin orpolapsen tapaan osattomaksi jääneeksi sen irtauduttua Venäjästä. Lehteen painet- tiin juhlaa tomos-asiakirja, joka teki Suomen kirkosta osan Ekumeenista patriarkaattia.

Autonomia merkitsi voittoa kansallismie- liselle ja hiljalleen kirkkoa suomalaiseen yhteiskuntaan mukautuvaksi muokanneelle siivelle, joka edelleen Aamun Koiton päätoi- mittajana toimineen Okulovin mukana alkoi avautua paitsi laajemmalle ortodoksiselle

maailmalle, niin myös alkoi heijastella 20- ja 30-lukujen kansallisuusaatteen kiihkeämpiä muotoja. Heimoaate ja karjalaisten vähem- mistöjen oman ”aamunkoiton” haikailu tuli- si kuitenkin murskaantumaan pian toisen maailmansodan lähestyessä.

Kuitenkin vielä autonomian tomos-asiakir- jan painaneessa lehdessä saattoi aistia ajan voitonriemuista henkeä ja moraalisen suora- selkäisyyden korostamista pienessä hengelli- sessä kahahduksessa, jossa etsittiin ”aikamme tarpeisiin” tietynlaisia miehiä:

”Miehiä, jotka eivät salli itseään ostaa.

Miehiä, jotka voivat sanoa totuuden ja uskaltavat katsoa sekä vihollista että maail- maa suoraan silmiin.

Miehiä, joissa iäisen elämän virta virtaa

Ensimmäinen Aamun Koitto ilmestyi loppuvuodesta 1896

hiljaa, syvästi ja voimakkaasti.

Miehiä, jotka ovat voimakkaista jumalal- lisessa voimassaan, ylhäältä tulevan viisau- den täyttämiä ja jotka rakastavat Kristuk- sen rakkaudella. Sanalla sanoen: Jumalan miehiä.»

Sodan väli- ja murrosaika

Neuvottelut Moskovon kanssa ”eivät ole katkenneet, mutta ei ole sovittu siitä, milloin ja missä muodossa niitä jatketaan” (Paasiki- vi)... On syntynyt väliaika.... Rakkaat kristityt! Käyttäkäämme hallussamme olevaa otollista aikaa maamme hyväksi! Vierittäkäämme pois itsestämme ja yhteiskunnassamme olevat pahuuden möhkäleet Jumalan armon tieltä ja olkaamme voimaperäisissä kosketukses- sa taivaassa juhlivan seurakunnan kanssa... -Arkkipiispa Herman AK 47/1939

Talvi- ja jatkosota muovasivat 1900-luvun suomalaista ortodoksista identiteettiä rajum- min kuin aiemmat vuosikymmenet. Vuonna 1940 Aamun Koiton toimitus siirtyi evakkoon Sortavalasta – tosin lyhyesti sinne jatkosodan aikana vielä palaten. Lehti oli joutunut uuti- soimaan sekä toimittajansa Yrjö Somerin että pitkäaikaisen vaikuttajansa Sergei Okulovin kuolemasta. Sotavuosien haavojen ja katke-

ran evakkotaipaleen myötä kansallisen opti- mismin illuusio alkoi särkyä. Sota-aikana lehden toimittamiseen osallistui merkittäviä ortodoksisen kulttuurin nimiä, kuten Paavo Saarikoski ja Aari Surakka. Surakan aikana lehden alaotsikon määre ”kreikkalaiskato- linen” muuttui ortodoksiseksi, mikä herätti myös vastustusta.

Evakkotaipaleet levittivät karjalaistaustai- sen väestön ympäri Suomea. Ortodoksinen usko pisti silmään sodan rampauttamassa Suomessa. Aleksi Perola kirjoitti vuonna 1945 (AK 7-8), että ensimmäisen siirtolaiskauden ”alussa lieene monin paikoin esiintynyt, asioi- den tuntemattomuudesta ja ennakkoluulois- ta johtuen, kantäväestön keskuudessa suora- naista pelkoa, tai ainakin vastenmielisyyttä vastaanottaa keskuuteensa, niin kuin luultiin, silloiseen viholliskansaan kuuluvia.” Jatko- sodan jälkeenkin Perola arvioi, että ”vissit ennakkoluulot eivät näytä vielääkään täysin loppuneen...herkkä karjalainen on panevi- naan merkille, jos ei muuta, niin ainakin sen, että hän olisi vastaanottajilleen ja majoittajil- leen tervetullempi ja mieluisampi, kunhan ei vaan olisi kreikkalaiskatolinen.”

Pappismunkki Paavalista (päätoimittajana 1945–1955) tuli sotienjälkeisen ajan Aamun Koiton uudistaja. Hiljattain Paavalista elämä- kerran kirjoittaneen Paula Tuomikosken mukaan oli ylipäättään ihme, että viikkolehde- nä (tosin vain noin kaksi kertaa kuukaudessa ilmestyvänä) Aamun Koitto jatkoi ilmestymis- tä. Tuomikoski arvioi, että lehden painosmää- rä vaihteli 1500–2500 kappaleen välillä, mikä tarkoitti vain muutaman prosentin tavoitta- mista maan hajallaan asuvasta ortodoksivä- estöstä. Myös aineelliset edellytykset lehden ilmestymiselle olivat vaikeat. Paavalin aktiivi- suus, niin lehden elinkelpoisena pitämisessä kuin itse lehteen kirjoittamisessakin, takasi lehden säilymisen 1950-luvulle, jolloin sen taloudellinen tilanne alkoi kohentua.

Paavalin johtama Aamun Koitto esitteli kirkkoisien opetusta ja kirkkovuotta – olihan Paavalin yhtenä tavoitteena suomalaisen jumalanpalveluselämän elvyttäminen ja litur- gisen ymmärryksen lisääminen. Vuonna 1952 lehdessä ilmestyi PSHV:n juhlassa Paavalin pitämä puhe, joka esitteli skeemaigumeni Johanneksen kirjeitä ensimmäisen kerran laajemmalle yleisölle. 1954 puolestaan Paava-

li esitteli kolmessa numerossa liturgiategstin käännösperiaatteita, jotka olivat yksi sysäys Paavalin liturgisille uudistuksille. 1950-luvun lehdet olivat täynnä kristillistä perusopetusta, mutta perinteen skaala alkoi nyt ulottua erämaaisista Bysantin hagiografioihin. Mukana oli ortodoksisia matkakertomuksia aina Lapin koltista Romanian ortodoksisiin aarteisiin. Karjalaista mielenmaisemaa liitettiin nyt suurempiin ympyröihin. Ortodoksinen korostus oikeanlaisesta elämästä, ortopraksiasta, sai kumeamman ja raamatullisen soinnin Mikael Miikkosen kirjoituksessa 20.4.1953 ilmestyneessä hengellisessä puheessa ortodoksisuuden sunnuntaina:

”Ortodoksisen kirkon kautta Karjalan kansan kohtalossa toteuti pyhä sana: Kansa, joka asui pimeässä, näki suuren valon...Saarna Kristuksesta, saarna sanassa, mutta ehkä etupäässä elämässä leveni levenemistään, ja lopuksi koko Karjala oli valloitettu Kristukselle ja palveli Häntä ortodoksisen opin hengessä.

Juuri tämä kirkko on kasvattanut karjalaiset sellaiseksi kuin he ovat olleet ja ovat....tästä on lähtöisin karjalaisten lempeä suhtautuminen onnettomiin, kärsiviin ja tarvitseviin lähimmäisiin, joita autettiin aina ilolla ja autettiin ”Rista radi”, Kristuksen takia.”

Paavalin aikana Aamun Koitto ryhtyi seuraamaan laajemminkin ortodoksisen ajattelun kenttää maailmalla: 1900-luvun alkupuolen myllerryksissä länteen siirtyneet emigrantiteologit loivat ortodoksisuudelle uutta jalsijaa korostaen ortodoksisen perinteen jatkumon ja luovuuden yhteyttä. Paavali tavallaan päivitti Okulovin aiemman kansanvalistustar koituksen uuteen tilanteeseen. Tapani Kärkäinen kuvailee 1996 ilmestyneessä siihenastisessa Aamun Koiton historiassaan, että ”Kirkon elinkysymys ei siis enää ollut suomalaistuminen. Oli vähitellen mahdollisuus olla myös avoimesti erilainen”.

Aamun Koittokin alkoi ammentaa kirkon sanomaa yleismaailmallisesta ja kirkon kato-
lisesta luonteesta käsin. Myös aiempaan näkyyn suhtauduttiin kriittisesti. Aamun Koitto toimi uudessa maailmanjärjestyksessä suomalaisen ortodoksisuuden tärkeänä itsereflektion välineenä. Samalla tilanne ei ollut kuitenkaan jännitteetön: karjalaisten asema Suomessa oli ristiriitainen ja lisäksi Moskovan kirkon kanssa käytiin ristivetoa Suomen kirkon kanonisesta asemasta. Karjalaistaiseksi ja venäläiseksi monissa yhteyksissä mielletty kirkko sai myös lehden sivuilla luovia sodanjälkisen todellisuuden niin kirkko- kuin ulkopoliittisessa karikossa.

Suhde Moskovan patriarkaattiin nousi keskusteluun Aamun Koiton sivuilla vuonna 1954. Keskustelua jatkettiin seuraavana vuonna. Vuoden 1955 alussa lehdessä ilmestyi sovittelevia kirjoituksia, joissa peräänkuulutettiin rakentavaa keskustelua. Erkki Piironen totesi otsikolla ”Sovinnon portit avoimina”:

”Luulen, ettei kirkkokunnassamme ole yhtäkään sellaista, joka

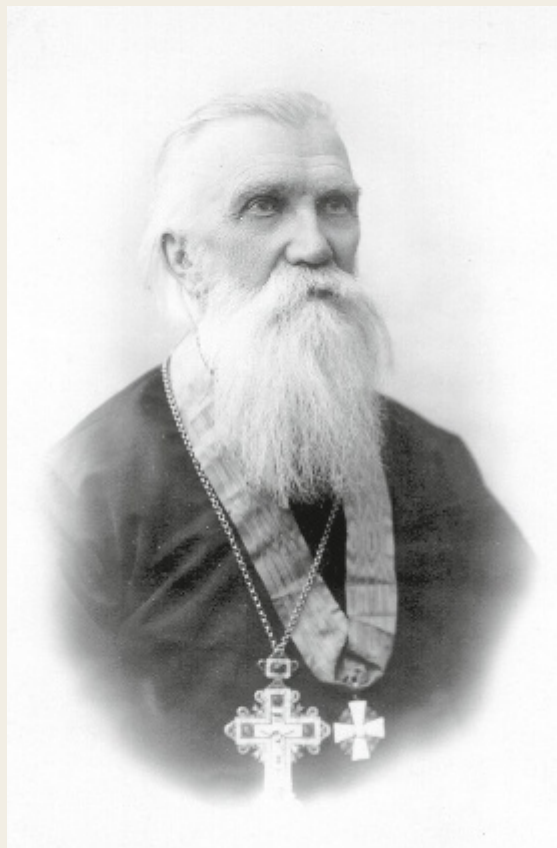
kuvittelee kirkkokuntamme ilman muuta liittyvän Moskovan patriarkan hallintaan. [...] Autonomisen kirkkokuntamme kehitys itsenäisyytemme vuosina on kulkenut määrätietoisesti omaa rataansa ja luonnollisesti haluamme edelleenkin itse määrätä oman kirkkokuntamme hallinnosta saamiemme oikeuksien mukaisesti.” [AK 1955/2]

Piironen kirjoituksessa luodattiin myös venäläisvastaisuutta ”venäläisyyskompleksina”, joka oli ymmärrettävää, mutta asetti myös esteitä kirkkojen luonteville väleille. Harmillisen osuvana voidaan yhä pitää Piironen luonnehdintaa yleisemminkin: ”Ortodoksisessa maailmassa liikkeessään voi panna merkillä sen, miten rikkinäinen ja monenlaisten hallinnollisten riitaisuuksien repimä apostolinen kirkkomme tällä hetkellä on...”

Uusia ajatuksia

Vuonna 1955 Paavali valittiin apulaispiispaksi ja Aamun Koiton päätoimittajaksi valittiin Taipaleen kirkkoherra Erkki Piironen. Piironen ryhtyi kampanjoimaan Aamun Koiton tilaajamäärien nostamiseksi. Lehestä tuli omavarainen. Sodan aiheuttamat henkiset jakolinjat alkoivat parantua, ja ortodoksisuus ryhdyttiin näkemään kiinnostavassa valossa. Piironen pyrki julkaisemaan moniäänisempää keskustelua lehden sivuilla, vaikka lehti oli yhä suunnattu karjalaistaiselle väestölle. ”En halunnut pitää tiukkaa sensuuria siinä, mitä julkaisen, vaan annoin palstatilaa mielestäni asialliselta näyttävälle kirjoituksille, varsinkin jos kirjoittaja salli käyttää niissä hänen omaa nimeään”, muisteli Piironen Kirkkokunnan Aamun Koitto -teoksessaan.

Taustalla oli selvä pyrkimys tehdä ledestä aito ajatuksenvaihdon väline, vaikka Piironenkin joutui välillä vaikeuksiin julkaistessaan hankaliksi koettujen ajatusten esittäjien kirjoituksia. Keskustelempampi kulttuuri oli kuitenkin saanut 1960-luvulla jo jalsijaa yhteiskunnassa muutoinkin. Samalla kirkon jälleenrakennustyö sodan jälkeen alkoi valmistua. Ajan lehdistä käy ilmi, että vapaata sanaa osattiin jo vaatia ja lukijoiden tarpeita kartoitettiin kyselyllä 1961. Eräs lukijoista toteaa, että ”pitkälle menevät kiistelyt eivät rakenna. Mutta toisaalta eri mielipiteiden selvittelyt asiallisina puhdistavat ilmaa”. Luki-japalautteen kirjo kuvastaa sitä, että Aamun

SUOMEN ORTODOKSINEN KIRKKOMUSEO RIISA

Rovasti Sergei Okulov kaulassaan koruristi ja Suomen valkoisen ruusun ritarikunnan komentajamerkki, joka myönnettiin hänelle 1926. Kuva on otettu 1.6.1927.

Koitto alkoi nousta taloudellisesti omavaraisemmaksi, mutta myös sisällön osalta siirryttiin kansantajuisempiin teksteihin kuin Paavalin aikana.

Itse Erkki Piironen katsoi ajavansa vapaan lehdistön tehtävää julkaistessaan 1960-luvun lopulla muutamia huomautuksia aiheuttaneita kirjoituksia. Uudenlainen ajatustenvaihdon ilmapiiri ei juurtunut kuitenkaan ongelmitta. Piironen itse arvioi, että ”sananvapautta oli opittu kirkkokunnassa kunnioittamaan” luodattaan 1980-luvulla päätoimittajana toimineen Irja Laineen aikakautta.

Irja Laine toimi luotsasi lehteä päätoimittajana 1976–1988. Kärkkäinen katsoo, että tuona aikana lehdessä näkyi myös ortodoksisen kulttuurin, omasta kulttuurista ponnistavan arkipäiväisyyden esille tuominen. Ortodoksinen lähetystyö Afrikassa toi oman eksoottisen lisänsä lehden sivuille.

Suureksi kirkolliseksi kysymykseksi nousi tuolloin Suomen kirkon autokefaliahanke eli täydellisen kirkollisen itsenäisyyden etsiminen. Arkkipiispa Paavalin ajama hanke näkyi myös Aamun Koiton sivuilla, jonka numerossa 20/1978 julkaistiin Paavalin näkemyksiä ja myös eri kannalla olevan metropoliitta Johanneksen puheenvuoro. Myös tuleva arkkipiispa, tuolloin isä Leo Makkonen peräsi avointa keskustelua ja muistutti kirkollisen vallan pyrkivän maalliseen tapaan rauhaan, mutta myös rakkauteen. Vaikka Paavali piti itsenäisyyttä vielä edellä mainitussa lehdessä ilmestyneessä haastattelussa ”kirkkokunnan vastaisen kehityksen kannalta välttämättömänä”, ajatus ei tullut koskaan lihaksi, vaikka saikin hahmoaan kolmannen hiippakunnan perustamisen myötä.

Kulttuuri ja yhteiskunta

Helmikuussa 1989 Aamun Koiton päätoimittajaksi valittiin toimittaja Heidi Vaalisto. Aamun Koitto sisälsi yhä isien opetuksia sekä sarjoja ortodoksisesta perusopetuksesta, mutta nykytoimijoista tehtiin myös henkilökuvia ja kerrottiin kirkon elämän arkirakenteista. Monien kulttuurivaikuttajien ortodoksiset sidokset tuotiin esiin Kalle Holmbergista Tito Collianderiin. Numerossa 10/1989 päätoimittaja toi huolensa esiin kirkon julkisuuskuvasta ja maailmapiirin koventumista. Samassa soinnissa tilannetta kohti

Pappismunkki Paavali valittiin Aamun Koiton päätoimittajaksi vuonna 1945.

utta vuosikymmentä arvioi myös piispa Ambrosius: ”Suurten katedraalien ja massakokousten sijaan tulevana vuosina tarvitsem-

”Rista radi”, Kristuksen takia

me entistä enemmän uskonnollisia keskusteluja, ihmettelyä, Hengen läsnäoloa perhepiirissä ruokapöydän äärellä tai leppoisisa iltakeskusteluissa ystävien kanssa.”

Vuonna 1993 (15/1993) päätoimittajaksi tullut Teuvo Laitila pohti Aamun Koiton asemaa pääkirjoituksessaan: ”Tällaisena lehti on tiedon välittäjä, ideoiden levittäjä, kriittinen omatunto – mutta myös hengellisyyden ja ortodoksisen identiteetin rakentaja ja säilyttäjä...tämä edellyttää moniäänisyyttä: ilman erilaisia näkemyksiä, ilman keskustelua ja tarvittaessa kritiikkiä ortodoksit eivät tule ymmärtämään sen enempää toisiaan kuin toisenlaisten maailmankatsomusten ja uskonnäkemyksien edustajia.”

Laitilan aikana lehti muuttui asiapitoisemmaksi. Erityisesti yhteiskunnalliset asiat ja akateemiseen käsitellyt laajemmat kokonaisuuudet saivat jalansijaa. Esimerkkinä edellisistä voisi olla päätoimittajan ehdotus kirkolle adoptoida muutamia sotaorpoja Belgradista ja Sarajevosta joulunumerossa vuonna 1993.

Kohti uutta vuosituhatta

Tietynlaiseksi väliarvioitukseksi muodostui taaksepäin, omaa historiaansa luodannut Aamun Koiton satavuotisnumero 25.10.1996.

Neuvostoliiton hajottua myös itsenäisyyden ja venäläisyyden elementtejä saatettiin tarkastella tuorein silmin. Juhlanumerossa ilmestyi Tapani Kärkkäisen juttu, joka herätti valvutunutta keskustelua lehden ja kirkon historiasta. Kärkkäisestä tuli tuolloin Aamun Koiton päätoimittaja. Lehdessä julkaistiin myös Harri Saukkomaan lehden satavuotisjuhlassa pitämä puhe, jossa luodattiin Aamun Koittoa uudenaikaisessa mediakentässä. Saukkomaan artikkeli heijastaa sitä jännitettä, joka lehdellä on aina ollut, mutta josta se on myös ammentanut voimansa: lehden on pysyttävä avoimena kanavana mielipiteiden vaihtoon. ”Minusta kirkon, ja erityisesti pienen vähemmistökirkon, tulisi olla suvaitsevaisuuden ja ymmärryksen ikoni. Näistä aineksista voi syntyä juuri sitä arvomaailmaa, jotka nykyinen viestintämaailma janoaa.”

2000-luvun Aamun Koitto on pysynyt useampien päätoimittajien myötä ajassa kiinni. Ajoittain keskustelua on käyty kirkon monien lehtien voimien yhdistämisestä. Yksi suurempi muutos toteutui vuoden 2012 alusta, jolloin Aamun Koitto muuttui tilaajavetoisesta julkaisusta Karjalan hiippakunnan seurakuntien lehdeksi.

Vaikka olemme taas uuden äärellä ja kirkon tiedotustarve on muuttunut, Tapani Kärkkäisen pohdintoihin vuodelta 1998 on helppo yhä yhtyä ”ortodoksinen kirkko tarvitsee modernin, tavallisten ihmisten asioista ymmärrettävällä kielellä puhuvan ja keskustelemaan lehden.” (AK 22/1998).

Ari Koponen

ALASTON VAPPAUS

Kirjailija Torsti Lehtinen pohtii vapauden olemusta elämässä ja kirkossa.

Eräs tuttu luterilainen teologi kummasteli, kuinka voin olla ortodoksi. Miten vapautta rakastava taiteilija-sielu voi viihtyä niin vanhoillisessa kirkossa?

Vastasin, että uskon baletissa villeimmät piruetit hypätään perinteen vankalta kallio-pohjalta. Suosta ei korkealle ponnisteta. Vahva traditio lisää vapautta eikä rajoita sitä.

Ortodoksina suhtaudun kirkon traditioon kuin protestantti Raamattuun. Hän voi vierastaa tiettyjä Raamatun kohtia mutta ei silti vaadi, että ne täytyy poistaa tai muuttaa hänen makunsa mukaisiksi. Luterilaiselle uskon ohjenuora on Raamattu, ortodoksille Hengen johtama kirkko. Kumpikaan niistä ei ole Jumala, mutta kumpakaan pidetään pyhänä.

Taistelu vääryyksiä vastaan

Filosofiasta on sanottu vaateliaasti, että sen ei pidä vain selittää maailmaa vaan muuttaa sitä.

Myös taiteelta ja kirjallisuudelta on vaadittu, että ne eivät saa tyytyä vain kuvaamaan

maailmaa, vaan niiden tulee taistella vääryyksien ja epäkohtien poistamiseksi.

Kaunistelematon tosiasioiden kuvaus voi jo sinänsä toimia muutoksen voimana. Esimerkiksi Minna Canthin Työmiehen vaimo ja Väinö Linnan Pohjantähti-trilogia ovat kantaneet kirjallisuudelta vaaditun moraalisen vastuun ja edistäneet merkittävästi naisten ja vähäosaisten vapautumista. Myös kuvataide ja musiikki osallistuivat jo tsaarinvallan sortovuosina vapaustaisteluun.

Taide ja kirjallisuus ovat väkeviä vaikuttamisen välineitä, mutta niiden valjastaminen ulkotaiteellisten päämäärien palvelukseen voi uhata taiteen vapautta. Cambridgen yliopiston professorina toiminut suomalainen filosofi Georg Henrik von Wright katsoi, että julistava kirjallisuus ei ole koskaan hyvää, mutta sen sijaan hyvä kirjallisuus voi olla tahtomattaan julistavaa. Hän olisi voinut esittää saman arvion taiteesta.

Karkottavatko luovan työn ammattilaiset siis taiteensa vastaanottajat, jos he vaativat ihmisten vapauttamista? Tuleeko taidetta tehdä vain taiteen vuoksi vailla taiteen ulko-

puolisia tavoitteita?

Uskon, että taiteilijan ja kirjailijan oikeuksiin ja velvollisuuksiinkin kuuluu vapauden puolustaminen, mutta suhtaudun penseästi taiteeseen, joka pyrkii muuttamaan vastaanottajansa joksikin toiseksi kuin hän on. Sama pätee uskonnosta.

Nuorena ulkomailla asuessani jouduin tekemisiin protestanttisen herätysliikkeen kanssa, joka piti seurakuntaa uudesti syntyneiden kristittyjen yhteisönä. Uskovaisien alakulttuuri oli puheenpartta myöten kangistunut kaavoihin. Jokaisen odotettiin noudattavan yhdenmukaisia tapoja. Oli kiellettyä sanoa erottaessa ”Hei!” tai ”Tavataan huomenna!”. Uskovaisuutensa piti osoittaa rituaalisesti sanomalla ”Isän käteen!”

Yhdenmukaistava paine kärjistyi ajoittain henkiseksi väkivallaksi. Jumalanpalveluksessa pappi oli rukoilevinaan, vaikka hän tosiasiassa saarnasi. ”Herra, jos täällä vielä on joku, joka ei ole ottanut Sinua vastaan henkilökohtaisena vapahtajanaan, niin kosketa häntä juuri nyt!” Papin huulilta soljui ”rukous”, mutta hänen katseensa kiersi kirkkosalia

etsien käännytettäviä.

Seurakunnan ilmapiiriin väsyneet kertoivat murheellisesta miehestä, joka oli tullut kirkkoon etsimään voimaa ja lohdutusta. Saarnamies oli havainnut uuden tulokkaan ja rientänyt heti kysymään tältä: ”Joko veli on uskossa?”

”En ole. Minulla menee muuten vain huonosti”, oli mies vastannut. Ehkä hän oli nähnyt jonkun väkinäisen hymyilevän seurakuntalaisen jakavan kadunkulmassa traktaatteja. Tuo traktaattien jakaja saatoikin olla minä.

En levittänyt kaduilla evankeliumin ilosanomaa halusta pelastaa lähimmäiseni sielut vaan noudattaakseni ulkokohtaisesti seurakunnan normeja. Eräänä lumituiskuisena päivänä työnsin rattaissa mukani kaksivuotiaa tyttärtäni, jonka hoito oli sillä haavaa minun vastuullani. En antanut periksi ennen kuin viimeinenkin traktaatti oli jaettu. Illalla tyttarelle nousi kova kuume ja hän joutui kärsimään pitkään perverssin kuuliaisuu-
teni vuoksi.

Vierastan uskon julistajan halua manipuloida lähimmäisensä muutokseen, jonka hän katsoo tietävänsä heille tarpeelliseksi. Aihetta muuttumiseen kyllä on, niin itselläni kuin muillakin. Muutosta ei vain pidä tyrkyttää painostamalla. Parempi keino on esimerkin voima. Esimerkkinä tai esikuvana voi toimia elävä ihmisyksilö tai kaunokirjallisuuden fiktiivinen hahmo.

Totuuden sanoja

Vakuuttavan esimerkin lukijan vapauden kunnioittamisesta antaa Tito Colliander (1904–1989), yksi Suomen syvällisimmistä uskonnollisista kirjailijoista. Collianderin alun perin ruotsiksi kirjoittamaa tuotantoa on käännetty suomen lisäksi lukuisille muille kielille, ja hänet on aiheellisesti rinnastettu Dostojevskiin.

Colliander ammentaa aiheensa omasta henkilöhistoriastaan, jonka hän kuvaa kaunistelematta ja itseään säästämättä. Colliander ei markkinoi omaa totuuttaan ainoana oikeana. Juuri siksi hänen sanansa ovat niin todet.

Läpimurtoromaanissaan Ristisaatto (1937) Colliander kuvaa, kuinka hänen alter egonsa Tomas vaeltelee rauhattomana Viron ja Venäjän rajoilla. Hän on paennut Suomesta pilattuaan elämänsä ja ajettuaan avioliiton-
sa umpikujaan.

Petserin luostarin tiellä Tomas kohtaa pyhäinkuvia kantavan ristisaaton ja ajautuu kulkemaan sen mukana. Tomas kokee itsensä muukalaiseksi muutoinkin kuin suomalaisuutensa vuoksi. Hän taivaltaa joukossa ulkopuolisena.

Ristisaatto kulkee kulkuaan. Tomas joutuu auttamaan jalkavammaista vanhusta ristiinaulitun kuvan kantamisessa. Pitkä vaellus Jumalan kunniaa veisaavassa ristisaatossa herättää Tomaksessa kaipuun solmia sovinto Jumalan ja ihmisten kanssa, ja hän toivoo pääsevänsä osalliseksi häntä ympäröivästä ilosta. Tomas astuu ihmisvirran viemänä sisälle luostarin portista. Hän lankeaa kirkossa polvilleen, rukoilee ja saa aavistuksen rauhasta.

Elämän osana

Itse koin Tomas-hetkeni Valamon luostarissa. Kerran saavuin sinne kaoottisessa mielentilassa. Luostarin rauhaa henkivässä ympäristössä tunsin itseni niin vieraaksi, että mieleni teki paeta metsiin. Silloin eteeni vaelsi kirkon ovesta ristisaatto.

Kulkeuduin ristisaaton mukana vedenpölytykseen. Kun rituaali oli toimitettu, igumee-

Luojan luoma vapaa yksilö

ni pyysi minua kantamaan kirkkoon ämpärit, jotka olivat täynnä pyhitettyä vettä. Kipusin ämpärit kourassa kuusikujan mäkeä ylös. Rauhattomuuteni muuttui iloksi: pystyn minä sentään ämpäreitä kantamaan, minulla on tehtävä! Työ tekee vapaaksi, vaikka natsit väärinkäyttivät tätä totuutta propagandas-
saan.

Collianderin dostojevskilaisessa maail-

TUOMAS KALLONEN

massa murheet ja ongelmat eivät pyyhkiydy pois, kun ihminen ”tulee uskoon”. Vasta kristittyinä alkaa tosi taistelu, taistelu vapauden saavuttamiseksi ja sen säilyttämiseksi. ”Vapauteen Kristus vapautti meidät. Pysykää siis lujina, älkääkää antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen”, kirjoittaa apostoli Paavali kirjeessään galatalaisille.

Venäläissyntyinen länteen emigroitunut filosofi Nikolai Berdjajev (1874–1948) noudatti Paavalin kehotusta. Hän irtisanoutui materialistisesta marxilaisuudesta ja suuntautui hengellisyYTEEN. Berdjajev julisti, että ihmisen perimmäinen olemus on vapaus. Koska ihminen on Jumalan kuva, hänen tulee vaalia vapauttaan ja osallistua luomistyöhön.

Tito Colliander oli kirjailijana myös tiukan vaatelias. Kirjassaan Kristityn tie hän kuvaa tien niin vaikeaksi kulkea, että heikkouskoinen lukija joutuu pakokauhun valtaan. Hän kokee, ettei Colliander usko vapauteen vaan pitää sitä vaaroista suurimpana. On lohduttavaa, että sama mies on kirjoittanut romaanin Armahda meitä, joka suhtautuu armeliaasti lumppureihin, juopporetkuihin ja tapahtumapaikkana toimivan osto- ja myyntiliikkeen monenkirjavaan asiakaskuntaan.

Proosarunokirjassaan En vandrare (1930) Colliander ilmaisee väkevin sanoin vapaudenrakkautensa:

Riisuudu!

”Revi rikki vaatteesi, olivat ne sitten silkkiä tai säkkipangasta. Revi ne rikki pala palalta, kunnes seisot alastomana ihmisten ja auringon edessä.

Soita viuluasi, anna sen kielten laulaa, anna niiden helistä ja pauhata! Älä kätke sitä!

Ei, soita kauneinta säveltä mitä osaat, soita, soita, surullista tai iloista, vakavaa tai valla-
tonta – mutta soita!

Ja viis siitä jos kielet katkeavat.”

Jos Colliander olisi kirjoittanut julistuksensa vanhempana, hän olisi luultavasti seissyt alastomana Jumalan eikä auringon edessä. Kenties hän varoi sanojaan kuten Violeta Parra rakastetussa laulemassaan Elämälle kiitos! Parra on tunnustanut, että hän kiitti elämää, koska ei rohjennut laulaa kiitosta elämän antajalle.

Collianderin vaatimus alastomuudesta sopii ohjeeksi jokaiselle, joka tahtoo suorittaa vaikeimman tehtävän, mikä ihmiselle on annettu: tulla Luojan luomaksi ainutkertaiseksi vapaaksi yksilöksi.

Torsti Lehtinen

KIRJOITTAMINEN ON AJATTELUN KESKIPISTE

Kirjailija Hannele Huoville tarinat ovat sielun tulkkeja.

Eivätkö kaikki rakasta tarinoita, ihmettelee Hannele Huovi kun kysyn häneltä tarinoiden merkityksestä.

Se on hänelle selvästi suuri, koko elämää koskettava kysymys. Kirjailija on kauan aikaa hiljaa, pohtii ja vastaa lopulta:

- Tarinat auttavat ymmärtämään itseä ja maailmaa.

Tämän hän myöntää kyllä auliisti ulkopuolen arvoista kumpuavaksi ajatukseksi. Oma ydin aukeaa kenties enemmän seuraavista ajatuksista:

- Tarinoiden kautta ihmiset voivat tavata toisensa. Ne kantavat löytämään ratkaisuja oman elämän asioihin.

Sukupolvelta toiselle

Huovi on koskettanut tarinoillaan jo useampaa sukupolvea. Hänen satukirjansa ovat kuljettaneet ihmisiä lähelle toinen toistaan, konkreettisesti.

- Kirjan äärellä lapsen kanssa voi olla lähekin. Samalla se on hyvä tapa keskustella, tutustua lapseen ja hänen maailmaansa.

Huovi myös toivoo, että kirjat kantavat lapsia tekemään omia asioitaan; vaikka tans-

simaan, piirtämään tai viemään omin ajatuksien tarinaa eteenpäin.

Vaikka lapsille kirjoittaakin, Huovi kieltää olevansa opettavainen kirjailija. Sitä hän ei halua. Vastuu lapsille kirjoittaessa on kuitenkin aina suuri. Aikuinen kertoo jostakin, jota lapsi ei vielä tiedä. Elämä ei ole vielä kaikessa hipaissut saati syvältä kaivertanut.

- Toivon kuitenkin, että sadut ovat totta vielä silloinkin kun hän on aikuinen. Toivon, että tarinan rakenne jää hengittämään hänesä.

Lastenkirjallisuus on aina kirjallisuutta myös aikuisille; heille, jotka ovat olleet lapsia, heille jotka nyt lukevat lapsille, ja heille jotka taas kasvavat yhteisen elämän myötä aikuisiksi - ja toivottavasti kantavat lukemisen ja tarinoiden lahjaa taas eteenpäin seuraaville sukupolville.

Huovi itse kertoo aloittaneensa kirjoittamisen jo varhain. Vilkas pikkutyttö ei aina malttanut pysyä paikoillaan - sitä hän kirjoittaminen vaatii - mutta tarinat olivat jo silloin leikeissä mukana. Hasunkulman hauskat lapset eli tarinaksi esikuvansa Melukylän lasten mukaisesti.

Lapsuus Kymenlaakson Myllykoskella antoi pohjan kirjoittamiselle. Näin Huovi ajattelee.

- Lapsuuteni oli ihan tavallinen, hyvä sodanjälkeinen lapsuus. Ehkä olin kuitenkin sen verran herkkä, että olisin tarvinnut enemmän tukea ja huomiota, läsnäoloa. Aloin satujen ja runojen avulla itse hoivata itseäni.

Huovi pohtii, että monella lastenkirjailijalla tuntuu olevan lapsuudessaan jotain purettavaa. Sen voi myöhemmin kirjailijana pukea sanoiksi ja muitten tueksi.

Polulta tielle

Lastenkirjailijaksi ryhtyminen oli Huoville sattumaa, johdatustakin.

Hannele Huovin ääni on monelle tuttu. Hän toimi vuosia radiotoimittajana. Se ei aina tuntunut luonteelta tehtävältä.

- Varsinkin uutistöitä tehdessäni minua kiusasi se, etten mielestäni tiennyt tarpeeksi asioiden taustoista. En kokenut sitä rehelliseksi työksi. Mitä työtä se nyt on laittaa vain mikrofoni ihmisen eteen ja kysyä miten asia on, pohtii Huovi naurahtaen.

Työ kuljetti lopulta lastenohjelmien pariin.

Ne tuntuivat omilta. Ja lopulta Huovi sai huomata, että radiotoimittajan työ oli suuri apu kirjailijan työhön, varsinkin lastenkirjojen kirjoittamiseen.

- Niitä luetaan paljon ääneen. Ääni on siinäkin tärkeä. Lauseiden pitää mahtua suuhun. Vieläkin vähän mumisen kirjoittaessani.

Ja joskus rahattomuuskin voi kääntyä voitoksi.

- Radion lastenohjelmien budjetti oli niin pieni, etten voinut käyttää ammattirunoilijoiden runoja ohjelmassani. Aloin siis kirjoittaa niitä itse.

Ja ilo runoista on kantanut kauas, aina tähän päivään saakka. Kirjoittajan humaanin rakkaus elämää kohtaan on koskettanut monia. Elämä näyttäytyy tarinoissa laajasta näkökulmasta. Urpo ja Turpo ovat monelle tuttuja sadun hahmoja. Kaksikolla onkin aivan oikeat esikuvat. Hannelen Huovin pieni poika esitteli vuosia sitten äidilleen kaksinalle ja ilmoitti niiden nimien olevan Urpo ja Turpo. Karhujen nimet naurattivat Hannelea ja niin alkoi syntyä kirjasarja pienten karhujen seikkailuista. Tänä päivänä kirjoja on julkaistu myös mm. Virossa, Saksassa, Kiinassa ja Venäjällä. Hannele Huovi on palkittu lukusilla kirjallisuuspalkinnoilla.

Juuri näinä päivinä Tammelta on ilmestymässä Huovin uusin lastenkirja ”Viikinkipoika Turn Hurjapää”. Se on todellinen voiman näyte sillä Turn on vahva poika jo ihan syntymästään saakka. Joskus ehkä turhankin vahva.

Aina kun ei elämässä tarvita niin paljon voimaa. Riimukiveä ei tarvitse pyöritellä Turnin tapaan ihan vauvasta saakka. Välillä voi olla heikko ja hauras.

Ja luonto on mukana kirjassa kuten Huovilla usein. Turn saa tarinan kuluessa mukaansa viikinkiystäviä ja lemmikikseen mahtavan kissan ja uskollisen peuran. Niiden avulla Turn karkottaa ilkeän berserkin linnastaan. Lopulta poika kasvaa viisaaksi ja teräväksi kuin hänen ihmeellinen puukkonsa ja antautuu elämän herkkyydelle.

Huovi kertoo kirjoittaneensa kirjan erityisesti pojille. Poikien lukemisesta tai oikeastaan lukemattomuudesta on paljon puhuttu. He eivät aina tarpeeksi asetu kirjojen äärelle. Kirjailija haluaa kannustaa juuri poikia tarinallaan seikkailevan viikinkipojan lumoihin.

Mielen kuvia

Voima, viljeys ja vapaus. Kolme sanaa, jotka helposti linkittyvät yhteen. Vapautta Huovi on haastattelun teeman mukaisesti paljon miettinyt. Sanan tueksi hän lukee otteen jo aiemmin julkaistusta satukirjastaan ”Suurkontio Tahmapää rakentaa”.

Kirjassa karhu Tahmapää ja Tamppi-orava keskustelevat vapaudesta ja villiyydestä. Tahmapään mielestä vapaa on jotain enemmän kuin mitä hän pystyy ymmärtämään. Vapaa se tuntee kyllä olevansa. Kaupunkiin ei otson sovi kuitenkaan tallustella ja Tamppi-orava muistuttaa siitä kuinka ylös- eikä alas-

Vapaus on avoimuutta elämää kohtaan

päin voi kontion matka kulkea. Vapaudellakin on siis rajansa. Mutta ehkä se vapaus onkin erityisesti oman mielen liikettä sisintä kohti. Sitä jäävät molemmat eläimet miettimään.

Hannele Huovi kertoo lukeneensa juuri ennen tämän satukirjan kirjoittamista pappismunkki Serafim Seppälän kirjan ”Vapaus”. Se teki suuren vaikutuksen.

Vapaus tuntuu kaikinensa olevan Huoville suuri sana.

- Käytän kirjoittaessani paljon mielikuvi- tusta. Sen sisällä vapaus on ääretön.

Toisaalta kirjailija näkee mielikuvituksen käytössä myös suuren vastuun. Siinäkin täytyy olla rajansa. Sen kautta ei ainakaan saa vahingoittaa toista.

- Liika mielikuviutus voi jopa kutistaa mieltä. Liiallinen laukka ei ole aina hyväksi, Huovi pohtii.

Tunnetun satuhahmon, Pikku prinssin ajatus siitä, että pitää huolehtia kaikista niistä, jotka on kesyttänyt, koskettaa kirjailijaa. Toisaalta hän huokaisee ajatuksen edessä. Ehkä se on ymmärrettävää neljän lapsen äidiltä ja seitsemän lapsenlapsen isoäidiltä. Kirjailijan urakin luotuna siinä sivussa. Aina ei jaksaisi huolehtia. Välillä olisi tärkeää antautua myös itse huolehittavaksi. Vapauden vastakohdaksi Huoville löytyy jopa liika velvollisuudentunto. Sen yltyöpäisyys on vain itse huomattava.

Ensi kädessä vapaus näyttäytyy kirjailijalle avoimuutena elämää kohtaan. Luova-

na ihmisenä Huovi haluaa nähdä elämässä erilaisia sävyjä. Asiat eivät ole koskaan musta-valkoisia. Ja perusta on perusta. Aina ei asioita tarvitse luokitella. Juurevasta turvasta on helpompi avautua näkemään ja kuulemaan elämää laajasti. Ja lopulta sisäisen vapautemme esteenä Huovi näkee ensi kädessä itsemme. On hyvä uskaltaa, katsoa ja nähdä.

Vapautta ja vankilaa

Vapautta on maailmassa käsitelty viime kuukausina paljon yhteisen uhan vuoksi. Korona-aika on kutistanut monen ihmisen elämää. Jotkut ovat kokeneet sen positiivisena, toiset ahdistavana asiana. Huovi löytää siitä myös vapauden tunteja. Ihan käytännössä hän on iloinut jumalanpalvelusten striimauksesta. Keuruulla asuvana, kirjailijalle kun oma ortodoksinen kirkko ei ole aivan vieressä. Nyt rukoukseen sai yhtyä oman kodin suojissa.

Ja toisaalta, koronan aika loi elämälle myös turvallisuutta tukevat kaaret.

- Muistan kun yhdessä taidenäyttelyssä vuosia sitten näin kehykset ja niiden keskellä olevan myllerryksen. Mielen myllerrys vaatii kehykset. Muuten se hajoaishi kauas avaruuteen, Huovi sanoo.

Eräänlaista vapautta tai ainakin irti päästämistä lienee myös Huovin tällä hetkellä toteuttama tietokoneen kuolinsiivous. Näin hän sitä itse kutsuu. Koneelta löytyy paljon kirjoituksia varten kerättyä materiaalia ja keskeneräisiä tekstejä. Siivouksen tuloksena syntyi myös vasta ilmestynyt kertomus Turn Viikinkipojasta.

Tällä hetkellä Huovi kirjoittaa kirjaa aikuisille. Se kertoo kevätjäällä kulkevasta kalastajasta. Aurinko paistaa ja hanki vierellä loistaa valkoisuuttaan. Tarinan loppu on kirjoittajalle selvä mutta sinne kuljettavat polut eivät ole vielä kaikki avautuneet. Lumessa on vielä tarvottava. Ainakin teoksessa on paljon hiljaisuutta, valoa ja itsensä äärelle asettumista. Sen Huovi jo tietää.

Kirjoittamisen Hannele Huovi sanoo aina olevan tervehdyttävää - kaikille.

- Kuten elämässä on tarinassa aina voima ja vastavoima. On hienoa, että vastavoimat mahtuvat samaan tarinaan. Ihmisille tekee hyvää nähdä se. Usein monia lohduttavalla tavalla ihmiseenkin saa mahtua monia eri puolia, niin kuin koko maailmaan.

Ja maailma kun kulkee eteenpäin, siitä kiinni pitämättä. Ihminen sen mukana. Vapaasti, omissa rajoissaan. Vapautta on kai myös huomata se.

Mari Vainio

Uskominen ei ole hautakivisopimus

Hannu-Pekka Björkman on maineen alainen näyttelijä, mutta kunnianhimoa hänellä ei ole.

Hannu-Pekka Björkmanilla, 51, on kouluaamu. Pojilla on isän-luonaviikko ja hän käy kytimässä Elielin, 16, ja Luukaksen, 12, Lauttasaaresta ranskalais-suomalaiseen kouluun Munkkivuoreen.

Illalla Kansallisteatterissa on esitys, klassikkonäytelmä Kauppamatkustajan kuolema. Näyttämöllä hän tapaa toisenlaiset pojat, Bifin ja Hapin. Hannu-Pekka on elämän säröille hiertämä isä, kauppamatkustaja Willy Loman.

- Näyttämön pojat ovat vähän tottelemattomia, H-P sanoo ja keventää sitten.

- Tämän illan jälkeen tarvitsee kuolla näyttämölle enää vain kolme kertaa.

Päivät syksyn porstuassa ovat olleet kiireen puraisemia. Edellisenä iltana (26.8) oli taide-museo Emmassa ollut uusintaensi-ilta Vanhat mestarit.

- Viiden kuukauden tauon jälkeen muistaminen jännitti. Ja taas kysyin itseltäni, mitä minä täällä teen?

Siis taas, ei suinkaan ensimmäistä kertaa.

Björkmanin teatteritaival alkoi 30 vuotta sitten ja äkkiseltään voisi luulla, että mitä enemmän kokemusta, sitä helpommiksi asiat muuttuvat. Ei se välttämättä niin mene.

Hannu-Pekka on kertonut, miten kilvoittelu on ollut suuri lohdutus silloin, kun on joutunut miettimään, mitä tämä näyttelemisen palvelee.

Näyttelemisen synonyymi on heittäytyminen. Siihen tarvitaan intohimoa, joka myös erottaa sitoutumisen velvollisuudesta.

Kirjailija Nina Honkanen on porrastellut työhuoneeseensa toteuttamaan omaa tämän-päiväistä sitoutumistaan. Heillä on myös ensimmäinen yhteinen hanke, Pakopiste-esseekokoelman (Into 2020) toimittaminen ja siihen kirjoittaminen yhdessä kutsumiensa kirjailijoiden kanssa.

Päivän aikana Hannu-Pekka lukee vielä näytelmän läpi, kuten tavakseen on tullut. Siihen kuluu tunti. Töihin lähtijää seuraa kateuden varjo. Hän kadehtii Ninää, joka saa jäädä työskentelemään kahvintuoksuiseen kotiin.

Taidetta vähän enemmän, niin

Björkman liittyi kirkkoon 20 vuotta sitten.

- Ei ole väliä onko valinta oikea vai väärä, vaan se, että se on tosi, hän sanoi.

Se kuulosti silloin hyvin dostojevskimäiseltä lauseelta.

- Taisi olla Kierkegaardia, hän korjaa nyt.

- Paljon on tapahtunut ja totena oleminen on saanut uusia sävyjä. Risti-isä Kalle on tuonilmaisissa. (Holmberg, k. 2016) Hän oli tuki ja turva niin henkisissä kuin ammatillisissakin asioissa. Kallen ajatuksissa ja tavassa toteuttaa uskoa arjen käytännöissä oli paljon viisautta.

- Katsellaan rauhassa, ei hurahdeta. Kallen mielestä oli parempi huitoa ristinmerkkejä kuin huitoa turpiin. Arkea on iltarukoukset poikienkin kanssa. Ja esirukoukset. Olen laiska kirkossakävijä, mutta jos ei edes esirukouksen mahdollisuuteen tartu, tulee huono omatunto.

Usko ei ole hautakivisopimus. Se on minuuden kotipaikka.

- Se kotipaikka on mukana seuraava myllerryksien ankkuripaikka. Kun käyn ulkoilla ortodoksikirkkoissa tai luostareissa, olen kotona.

Keittiöteologian mukaan tunne perillä olemisesta voisi siis tarkoittaa vapauden kokemusta.

- Niin kirkossa kuin näyttämölläkin. Vapaus on ihmisen jumalallisin ominaisuus. Luovuus on vapauden tuottamaa ja näin ollen myös

kuoleman näkökulma on taiteessa välttämätön.

Nyt liipataan läheltä Väinö Linnaa, jonka mielestä kulttuuri on loppujen lopuksi keskustelua kuoleman kanssa.

- Kulttuurin merkitys on ihmiskunnan päämäärä, ei sivutuote. Kun aloitin näyttöleminen, minulle sanottiin, että mikset tee jotain hyödyllistä. Kaikki se hyödyllinen onkin joutunut tuhoon. Miksi kulttuuria sitten pidetään vaarallisena, vaikka se on hyödytöntä? Viihde auttaa unohtamaan, taide muistamaan, ja kuitenkin ne niputetaan yhteen. Jos taidetta olisi vähän enemmän, asiat olisivat vähän paremmin.

- Nikolai Berdjajevilla on siteeramisen arvoinen ajatus: ”vapaus ei ole staattinen strategia, vaan hengen sisäistä dynamiikkaa.

- Pään sisävaruudessa vapaus ei siis ole jatkuva olotila.

Nikolai (1874 – 1948) oli venäläinen filosofi, jonka ajattelun on arveltu vaikuttaneen ortodoksiseen teologiaan.

Björkman on maineen alainen mies, monista ominaisuuksistaan kiitetty ja palkittu, mutta jotain vain puuttuu häneltäkin. Kunnianhimoa hänellä ei ole.

- Siinä on kaksi rumaa sanaa, tuplarumat kunnia ja himo.

Yksi syy on kunnianhimon olemattomuuteen on työläisperhetaustani Ilmajoen. Jalat pysyvät maassa, kun tehnyt ja nähnyt, miten leipä työnteolla ansaitaan. Arvostan sitä aina vain enemmän.

Hannu-Pekka oli Teatterikorkeakoulun näyttelijätyön professorina 2013 – 2018.

- Aloittaessani äiti hämmästeli. Ajattele, että professori, ja tällaisista lähtökohdista.

Jos tämä teema olisi tullut esiin keskustelun loppukaarteessa, olisi ollut levollista jättää Hannu-Pekka lähtökohdilleen, kotitalon porraskivelle, koska hän sen lujuteen luottaa ja niissä muistoissa hyvin voi.

Vaihtoehtojen määrä ei juuri päästä sekoittanut. Saksien käytössä tukiopetusta koulussa saanut ei ymmärrettävästi ollut kiinnostunut mopojen rassaamisesta. Muita vaihtoehtoja olivat seurakuntatalo ja painisali. Seurakuntatalolla hän ei käynyt ja painisallakin vain kerran.

Pohjalaisessa miesmallissa oli särö, johon mahtui kitara ja hartioilla kieppuvat hiukset. Alakerrassa äheltettiin molskillä ja yläkerrassa pidettiin hanat kaakossa. Kitaristia

Vapaus on ihmisen jumalallisin ominaisuus

Hannu-Pekasta ei tullut, mutta musiikki häneen pysyvästi jäi.

Lahdesta tulee uusi lähtökohta. Hannu-Pekka on 22 vuotias, kun hän aloittaa kansanopiston teatterilinjalla 1991. Vuosi riittää ilon löytymiseen, tähän sujuu luonnikkaasti.

Ja myöhemmin, 21 vuotta myöhemmin, hän valitsee professorina oppilaita teatterikorkeakouluun ja kohtaa monia maaseudun pelastamia, joiden suhde työn tekemiseen oli ollut kotikoulun lähiopetuksen peruja.

- Heidän vastakohtanaan olivat ne, joilla

takki aukesi heti eikä mene millään kiinni.

Kuolemantanssia narrien kanssa

Hannu-Pekka kiinnostui kuolemantanssi-kuvista ja kävi niitä tutkailemassa eri puolilla Eurooppaa. Nyt hän kirjoittamassa hovinarrien historiaa.

- Näitä aiheita yhdistää ainakin aika. Myöshäiskeskiajalla aikakausi vaihtuu henkisesti murroksessa, ihmiset alkavat nähdä toisin.

- Kuolema on suuri demokraatti, ja myös narri edustaa demokratiaa nauraessaan palkkaajalleen. Narrin peilissä näkyy elämänilo ja sen peilin toisella puolella tanssii kuolema. He ovat elämän työpari.

Hannu-Pekka haluaisi harventaa näyttöleminen ja kirjoittaa enemmän.

- Nyt kun on vielä voimia ja tahtoa.

Erityisesti häntä inspiroivat unohduksiin painumassa olevat aiheet, ne joista kuitenkin voi vielä otteen saada.

Näyttöleminen on energiasyöppö laji. Kirjoittaminen on latauksessa olemista.

Hannu-Pekka on oppinut Antti Hyryltä, miten lause on juuri sitä, mitä se tarkoittaa. Konstantin Paustovskilta on peräisin ajatus historiantajun merkityksestä.

Näyttelijän työstä puhuessaan Hannu-Pekka on sanonut, että repliikkien syvyys-suunnassa täytyy löytyä jotain siitä, mitä on ajatellut, mikä on historian vertikaalinen lävistys suhteessa minuuteen.

Ja juuri nyt, tässä näyttöleminen ja kirjoittamisen leikkauspisteessä croissantin murustuessa pöydälle ja muistavan kynän ollessa kiireinen, tuntuu kirkkaasti siltä, että syvyys-suunnan merkityksellisyys tarkoittaa myös Hannu-Pekan suhdetta kirjoittamiseen. No?

Hannu-Pekka hymyilee silmillään ja killittää takaisin.

- Toivottavasti, hän sanoo.

Aamun Koiton toimituskunnan viimeisessä kokouksessa kanttori Aleksi Suikkanen oli vakuuttunut siitä, että Björkmanista voisi tulla pappi. Hannu-Pekka lähettää Aleksille terveisiä.

- Oli aikeita, mielenkiintoa, mutta olinko tosissani? Opinnot jäivät kahteen esseeseen kirkkohistoriasta.

On tietysti aivan liian varhaista kysyä 51 vuotiaalta, onko sinusta jo tullut se, mikä sinusta pitikin tulla. Kysyn kuitenkin.

- Ei varmasti ole. Eihän ole edes tiedossa, mitä sitten olisi pitänyt tulla. Nyt on edelleen opittava kärsivällisyyttä, että jaksaisi kulkea oman epätäydellisyytensä kanssa.

LAURA KARLIN

Usko on Hannu- Pekka Björkmanin kotipaikka.

Risto Lindstedt

Kaikki mikä on kultaa ei kiillä, kaikki jotka vaeltavat eivät ole eksyksissä.

– J.R.R. Tolkien

Taivaan linnut ja muita vapauksia

Vapaudesta on tullut erinomaisen väljä sana. Siihen voidaan ripustaa roikkumaan mitä tahansa. Helppoa ja joutuisaa kuin sinitarran käyttö.

Kielikuva "vapaa kuin taivaan lintu" on helppo ymmärtää, kun on kesän parvekkeelle linnoittuneena seurannut haarapääskyjä kotikujan ilmatilassa. Mikä voisi olla keveämpää katsottavaa, kuin niiden vapautta kirskaava huimailu esteettömässä tilassa.

Pääskyt eivät vapauttaan ajattele toteuttaessaan evoluution kehittämiä selviytymisratkaisuja, joten joutavaa on katselijankaan heittäytyä tosikoksi taivaan lintujen vapautta miettiessään.

Ensin nuo noin 20 grammaiset siipeilevät 10 000 kilometriä Etelä-Afrikasta aloittaakseen työteliään Suomi-kesän. Pesä kuntoon ja munat hautumaan, jonka jälkeen edessä on taukoamatonta poikasten syöttäminen. Se on pikaruokailua sanan varsinaisessa merkityksessä. Ja syksyn tullen, takaisin ne samat 10 000 kilometriä.

Mihin tämä voisi vertautua ihmisen mittakaavassa ja vapauden käsityksissä?

Onko vapaudella merkitystä, ellei tiedä, mihin sitä käyttää?

Vapaus liitetään arkipuheissa jatkuvasti myös moottoripyöräilyyn, miksi ei myös purjehtimiseen. Riittääkö se vielä vapaudeksi, jos tukka tuoksuu tuulelle?

Moottoripyöräily on iloa. Kaikki aistit ovat käytössä samanaikaisesti. Tasapaino pitää ne aistit samassa nipussa. Riemukasta. Ja kuitenkin tulee hetki, jolloin pitää päättää tank-

kaamisesta. Vapautta mitataan loppujen lopuksi tankin tilavuudella samalla tavalla kuin orjien vapautta määrittelee kahleiden pituus.

Vapauden kytkeminen haarapääskyihin tai moottoripyöriin on vielä kovin viatonta. Se ei ketään pahenna eikä loukkaa. Se, mitä ihminen tuntee, on hänelle totta. Paha sitä on muuksi vängätä, mutta aina voi kysellä, mahataako "totta" olla aina oikeassa kohdassa? Onko "syy" aina siellä, mihin se kuuluu.

UNSPLASH

Ja kun ei ole, vapauskaan ei aina ole sitä, miksi se selitetään. Kaikkinaista kohtuuttomuutta, tyhmyä, ehdotonta oikeassa olemisesta, loukkaamista ja vihaamista, voi itepuolustaa sananvapaudella. Ymmärtämättä on jäänyt, että sananvapaus tarkoittaa myös sitä, ettei kaikkea tarvitse sanoa. "Ellei se, mitä aiot sanoa, ole oikein ja kohtuullista, niin säästä meidät siltä." Antiikin aikainen muistutus on edelleen voimissaan, kuten niin moni muukin vuosisatojen hioma ajatus ihmisenä olemisesta.

Toisaalla tässä numerossa Hannu-Pekka Björkman siteeraa Nikolai Berdjajevia: "Va-

paus ei ole staattinen strategia, vaan hengen sisäistä dynamiikkaa."

Väinö Linna kulki Nikolain kanssa samoja polkuja esseessään Syyparka. "Tavanomainen vapauden käsittehen ei lopulta merkitse muuta kuin ihmisen viihtymistä identiteetissään. Jos orja viihtyy orjan identiteetissään, hän kokee itsensä vapaaksi, vaikka ei objektiivisesti katsoen vapaa olekaan."

Nuormiehenä maailma oli auki ja tulevaisuus mahdollinen. Vapauden perään ei tarvinnut haikailla, kunhan olisi vain keksinyt miten valita. Eksistentiaalinen haahuilu johti väijäämättä Viktor E. Franklin kirjan Ihmisyyden rajalla- kirjan avaamiseen. Siihen on kiteytetty kokemus ihmisyydestä keskitysleirien olosuhteissa. Jo kirjan nimi on kuin toden raollaan oleva portti.

Kirja ei tyrmännyt, opetti kyllä. Elämältä ei pidä kysellä sen tarkoitusta, sille pitää osoittaa se. Ihmisen perimmäinen vapaus kaikissa olosuhteissa on valita oma suhtautumisensa annettuihin olosuhteisiin.

Näiden ajatusten vuoksi Frankl on jälleen työpöydän kulmalla odottamassa uutta kohtaamista, sillä rajankäynti jatkuu. Ehkä edessä on vielä vähän vapauksiakin.

Risto Lindstedt

Kirjoittaja on ollut Aamun Koiton toimituskunnan jäsen vuodesta 2012. Hän on eläkkeellä oleva toimittaja.

Profeettojen osoittama elämä

Vanhassa testamentissa on kolme näkökulmaa samaan asiaan: profeetat, laki ja viisauskirjallisuus. Koko Jumalan kansan historia tähtää samaan suuntaan nimittäin Kristukseen, ihmiseksi tulevaan Jumalan Sanaan, Messiaaseen ja Hänen lunastustyöhönsä.

Siinä missä viisauskirjallisuus kaunopuheisesti kuvailee paratiisillista kauneutta, hyvyyttä ja oikeudenmukaisuutta, pyrkii Vanhan testamentin laki hahmottelemaan Jumalan tahdon mukaista elämää. Laki kykenee vain likiarvoon, mutta sekin on parempi kuin kaaos ja tuho. Psalmirunous kertoo järkyttävän tarkasti langenneen, Jumalasta erkaantuneen ihmiskunnan ahdingosta ja esittää pimeyden laaksoissa vaeltavalle ihmiselle ainoaksi turvaksi hänen oman Luojaansa.

Profeetat ovat Vanhasta testamentista kenties tunnetuinta osaa, mutta he ovat usein myös yksipuolisesti ymmärrettyjä. Profeettain julistus osoittaa meille Jumalan tarkoittaman elämän, jossa maailma on jumalkeskeinen, ei ihmiskeskeinen ja jossa luotu kantaa kiitosta ja kunniaa vain Luojalleen. Profeetta ymmärretään usein ennustajaksi, joka kertoo mitä tuleman pitää. Tämä on vain pieni osa profeetallista tehtävää. Profeetta on opettaja, joka saa inspiraationsa suoraan Jumalalta. Hän julistaa ja muistuttaa siitä, minkä pitäisi olla jo tiedossa, mutta mikä on unohdettu tai tarkoituksella sivuutettu. Profeetta pyrkii korjaamaan väärää kurssia, palauttamaan eksyneet oikealle polulle. Ja kyllä, profeetat myös ennalta kertovat tulevasta Messiaasta, joka syntyy Beethlehemissä, joka parantaa ja tulee ristiinnaulituksi, kuolee ja nousee kuolleista. He myös toteavat sen, kuinka tulee käymään, jos eletään erossa Jumalasta.

Koko Vanhan testamentin kärki on Jumalan valtakunnan todellisuus, kauneus, pyhyys ja rakkaus eli kaikki se, minkä ihminen kadotti kääntyessään paratiisissa pois Jumalasta. Herran käskyt pitivät elossa, joskin vaillinaisesti, Jumalan valtakunnan ihannetta. Sen takia psalmit puhuvat Jumalan käskyjen rakastamisesta. Meidän hengellisen alkuko-

timme rauniot tai runko on nähtävissä Vanhan testamentin laissa. Kun jotkut Israelin kansasta noudattivat lakia tarkoin ja turvasivat Jumalaan, heidän sieluunsa piirtyi kuvain ylittävää todellisuudesta, taivaallisesta Jerusalemistä, uudesta luomuksesta. He alkoivat hahmottaa pelastussuunnitelmassa jotakin aivan uutta, järjestyttävää, ennenkuulumatonta. Nämä profeetat näkivät yli lain antaman likiarvon, näkivät Messiaan tulevan maailmaan, armon saapuvan lain paikalle, Jumalan tulevan ihmiseksi.

Profeetta Miika kertoo Messiaan syntyvän Beethlehemissä (5,2-4), Jesaja taas ennustaa, kuinka *"neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan ja antaa hänelle nimen Immanuel"* (7,14). Jouluaattona luettavista profetioista merkittävimpiä ovat juuri Jesajan teksti, joissa myös kerrotaan, että *"lapsi on meille syntynyt, poika on meille annettu..."* (9,5). Profeetallisia tekstejä luetaan jouluaattona niin ehtoopalveluksessa kuin sitä edeltävässä hetkipalveluksessa. Profeettojen Messiaasta koskeviin ennustuksiin pääsee tutustumaan joulun alla jumalanpalvelusten teksteissä. Vapahtajan syntymäjuhlan esijuhla alkaa 20.12. Kuitenkin joulun kanoni lauletaan kaikissa vigilioissa katabasina Jumalansyntyttäjän temppeliintuomisesta (21.11.) alkaen. Joulupaasto puolestaan alkaa 15.11. Pyhän Nikolaoksen juhlassa (6.12.) on esijuhlan tekstien kaltaisia jouluun liittyviä veisuja. Joulun ennakkovaroitusjärjestelmä on hajanainen, mutta siitä löytyy useita hienoja viittauksia Vapahtajan syntymästä ennustaviin profeettoihin.

Palataan vielä profeetallisen julistuksen luonteeseen. Kirkon opetuksen nimittäin kuuluu aina olla profeetallista, herättelevää ja voimallista julistusta Pyhässä Hengessä. Kirkolla on kaksi tehtävää maailmassa: toi-

mittaa sakramentteja ja opettaa. Tuo opettaminen ei tarkoita luennointia vaikkapa pyhitäjä Nil Stolobnojelaisen kuolinvuodesta (1556) vaan julistusta lihaksi tulleesta Jumalasta, joka syntyi Pyhästä Hengestä ja Neitsyt Mariasta, eli maan päällä, opetti, paransi sairaita ja herätti kuolleita, ristiinnaulittiin, kuoli, nousi kuolleista kolmantena päivänä, astui ylös taivaaseen, istui Isän oikealle puolelle ja lähetti Pyhän Hengen luvaten olla kanssamme joka päivä maailman loppuun asti. Kirkon profeetallinen julistus on luonteeltaan samankaltaista kuin Vanhan testamentin profeettojen julistus. Vanhan liiton profeetat kutsuivat parannukseen puhumalla tulevasta Vapahtajasta, Messiaasta. Tänä päivänä kutsumme parannukseen ja yhteyteen ihmiseksi jo tulleen Messiaan kanssa, Hänen, joka on vielä palaava kunniassaan. Sitä odotellessa kirkko huutaa meille omilleen: tulkaa siksi, mitä jo olette; omistakaa se, mikä on jo teidän! Siis tulkaa pyhiksi ja omistakaa Kristus, joka on keskellämme, mutta meidän on sallittava hänen tulla oman elämämme kautta läsnäolevaksi maailmassa. Ensimmäisenä jouluna Hänelle ei ollut sijaa majatalossa, mutta onko tänä jouluna tilaa meidän elämässämme? Voiko Jumalan Sana tulla lihaksi minun elämässäni? Minuthan on kasteessa liitetty Kristukseen. Jalkani on kiinnitetty Hänen polkujensa kulkemiseen ja käteni Hänen tekojensa tekemiseen. Jumalan lapsen kutsumukselle uskollisina ja Jumalan Hengessä meillä on hengellinen velvollisuus laulaen, huutaen, ääntäen ja viitaten kuuluttaa totuutta, vanhurskautta ja oikeudenmukaisuutta.

Rovasti Rauno Pietarinen

Liturgiassa Sonkajärven kirkon pihalla 12.7.2020 noudatettiin hyvin turvavälejä.

Pandemian varjosta korjataan myös hyviä hedelmiä

Koronaepidemian huippu taittui Suomessa keväällä, mutta viruksen uhka kohoo edelleen tummana pilvenä horisontissa. Koronan aiheuttamat rajoitukset ovat kirkossa uusi normaali. Tämä juttu keskittyy hyviin hedelmiin, joita poikkeusaika on kirkossa kasvattanut.

Pandemian aikana väistyessä hyvästelemme mielihyvin osan korona-ajan käytännöistä. Joitakin sen synnyttämistä toimintatavoista haluamme viedä mukamme tulevaisuuteen. Mitä olemme oppineet poikkeusajasta?

Tähän juttuun on haastateltu kirkon työntekijöitä, jotka ovat kohdanneet työssään epidemian asettamat haasteet: kasvatustyön esimiestä ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattoria Kristiina Aminoffia, diakoniatyön esimiestä ylidiakoni Juha Lampista ja diakoniatyöntekijä Elina Palea Helsingin seurakunnasta, Filantropian toiminnanjohtajaa Riina Nguyenia, ONL:n toiminnanjohtajaa Maria Kauppilaa, rovasti Rauno Pietarista Lapin seurakunnasta ja käytännöllisen teologian yliopisto-opettajaa pastori Teemu Toivosta.

Kirkko meni pihalle ja tuli lähelle

Koronakesän jumalanpalvelukset toimitettiin kirkkojen pihamailla. Moni ohikulkija hiljensi vauhtia odottamattoman näyn kohdalla. Erottavaa seinää jumalanpalveluksen ja maailman välillä ei ole ollut. Se madalsi kynnystä kurkistaa sisään jumalanpalveluksen ihmeel-

liseen maailmaan.

”Ulkopalveluksissa” oli vahvasti koettavissa, miten jumalanpalvelus toimitetaan koko maailman puolesta. Sen tarkoituksena on vuodattaa parantavaa ja pyhittävää armoa siihen maailmaan, jonka osa me olemme.

Korona-aika on opettanut elämään epävarmuudessa. Suuri kirkollisten tapahtumien vuosi – Ristisaatto 2020, Kirkkomusiikkipäivät, Kulmakivi-festarit – on muuttunut lykätyjen suunnitelmien vuodeksi.

Korona-aika ei tuonut vain peruutuksia, vaan avasi myös mahdollisuuksia.

- Seurakunnissa vapautui resursseja ihmisten kohtaamiseen henkilökohtaisesti. Kirkko näyttäytyi vähemmän instituutiona ja enemmän Kristuksen Kirkkona, rovasti Rauno Pietarinen arvioi.

- Seurakuntalaisten kiinnostus kirkkoa kohtaan kasvoi heti, kun kirkkoon ei päässyt. Tämä kertoo kiintymyksestä. Siihen meidän tulee seurakunnissa tarttua!

- Ihmisille on tärkeää tietää, että kirkko elää ja kantaa rukouksia myös heidän puolesta, jotka eivät voi olla läsnä jumalanpalveluksissa.

Pastori Teemu Toivonen näkee myönteisen

puolen jopa jumalanpalvelusten osallistujakiintiöissä ja ennakoilmoittautumisissa.

- Ilmoittautuminen on mahdollisuus pastoraaliseen kohtaamiseen. Perheenomaisten pienten ryhmien kokoontuminen papin ympärille rakentaa yhteisöllisyyttä erityisellä tavalla. Jumalanpalvelusten määrän lisäntyminen ei liene pahitteeksi, ovathan ne pappien ja kanttorien tärkeintä työtä.

Digiloikasta ähkyn kautta kohtuuteen

Korona herätti kirkon digiaikaan ja sai sen harppomaan ajan hermolle. Digiteknologian laajamittaista käyttöönottoa kirkossa lienee jarruttanut paitsi muutosvastarinta myös perusteltu pelko: uhkaako netin kaikkivalta aitoa kohtaamista. Koronarajoitukset nostivat esiin asian toisen puolen: digiteknologia mahdollisti poikkeusoloissa edes jonkinlaisen kohtaamisen.

- Minua on ilahduttanut järjestöjen ja seurakuntien rohkeus, jopa into lähteä kokeilemaan uusia digitaalisia toimintatapoja, kiittelee ONL:n toiminnanjohtaja Maria Kauppila.

Yhteistyö kirkossa on ottanut isoja askeleita. Suuri osa seurakunnista on tavoitettu säännöllisiin kasvatustyön videotapaamisiin. Nopeassa aikataulussa tuotettiin korona-ajan monimuotokriparin oppimateriaaleja ONL:n ja seurakuntien yhteistyönä.

- Kriparin suoritusapojen monipuolistuminen on hyvä asia. Ilman kohtaamista kriparia ei voi suorittaa, mutta etäopetusta ja tapaamisia yhdistelevät monimuotokriparit saattavat tuoda kriparin sellaisten nuorten

ulottuville, joille viikon leiri on liian korkea kynnys, isä Teemu arvelee.

Uudet toimintatavat eivät korvaa vanhoja hyviä, vaan täydentävät niitä ja tuovat useamman ulottuville. Youtube-muskariin kaikilla on pääsy asuinpaikasta riippumatta. Opetus- ja askarteluvideot palvelevat kerhoja kaikkialla kirkossa. Lapin seurakunnan nuorten Tiktok-tili houkuttaa nuoria Helsinkiä myöten.

Myös varttuneempaa väkeä on koottu etäyhteyksien äärelle: jumalanpalvelusten lisäksi on tarjottu alustuksia, keskustelutuokioita ja opetuksellisia podcasteja. Helsingin seurakunnan diakoniatyöntekijä Elina Pale aloitti virtuaaliset kahvitreffit Whatsapp-videopuhelun välityksellä.

Etäyhteydet takasivat sen, että suuri osa seurakuntien toiminnasta saattoi jatkua uudessa muodossa. Kehitystyö jatkuu edelleen.

- Ohjaajien ja vapaaehtoisten koulutuksia ja katekumeenikursseja ollaan siirtämässä nettiin verkkokoulutuksiksi, Kristiina Aminoff Helsingin seurakunnasta kertoo.

Kirkon digiloikka ei kuitenkaan korvannut kaikkea eikä tavoittanut kaikkia.

- Vapaaehtoistoiminta on yhdessäoloa ja kohtaamista. Sitä on vaikea kokea verkon välityksellä, Kristiina huomauttaa.

Monilla ikäihmisillä ei ole taitoja tai välineitä digitaaliseen viestintään.

- Myös nuorilla näkyi keväällä kyllästymistä verkossa tarjottuihin sisältöihin, kun koulu siirtyi kokonaan verkkoon, Maria muistelee.

Kohtuudella ja aidon kohtaamisen rinnalla käytetyt etäyhteydet ovat kiistatta osa kirkon tulevaisuutta. Ne ovat ekologisesti, taloudellisesti ja ajankäytöllisesti järkevä tapa toimia ja jakaa osaamista suurten etäisyyksien kirkossa ja kasvavissa seurakunnissa.

Kriisivalmiuden ja hygienian koulu

Kirkon kriisi- ja valmiusryhmä toimi arkkipiispa Leon koolle kutsumana maaliskuusta toukokuulle. Toukokuussa ryhmän tehtävät siirrettiin hiippakuntien piispoille, jotka kokosivat hiippakunnistaan koronatiimit luomaan paikallisia toimintaohjeistuksia. Hiippakuntien ohjeistukset pysyivät miltei identtisinä.

Ennen koronaa luotu kirkon valmiussuunnitelma ei vastannut pandemian kaltaista tilannetta kovin osuvasti. Tästä seurasi hapuilua kriisin alkuvaiheessa.

- Kriisi- ja poikkeustilajohtamisen taidoissa ja kriisiviestinnässä on parantamisen varaa. Toki nämä taidot ovat kehittyneet tämän kriisin myötä, Elina arvioi.

Isä Teemu näkee, että pandemiassa kokonaistilanteen arviointi ja rajoitusten mitoitus-

taminen on terveysviranomaisten tehtävä.

- Kirkon tehtävä on sopeuttaa toimintansa terveysviranomaisten ohjeisiin siten, että kaikki niiden antamat mahdollisuudet käytetään.

Tähän suuntaan on menty. Kirkkotilojen turvallinen väkimäärä on laskettu ja ilmoitautumiset otettu käyttöön. Seurakuntalaisille tarjotaan osallistumisen mahdollisuuksia.

Filantropian työ tapahtuu normaalioloisakin kriisien vaikutuspiirissä.

- Työhömmme kuuluu osata reagoida kriisitilanteessa rauhallisesti ja miettiä erilaisia etenemisvaihtoehtoja, toiminnanjohtaja Riina Nguyen kertoo.

- Olemme huomanneet, että kriisin pitkeytyessä kirkossa voi kasvaa tietynlainen apatia. "Hanskat tippuvat", vaikka pitäisi miettiä, miten toimintaa sopeutetaan uuteen tilanteeseen.

- Arki kumppanimaissamme Itä-Afrikassa ja Lähi-idässä on monin verroin vaikeampaa

Korona-aika avasi myös mahdollisuuksia

kuin Suomessa. Sen muistaminen vahvistaa suhteellisuudentajua.

Helsingin seurakunnan diakoniatyöntekijä Elina Pale on koulutukseltaan hygieni- ja sairaanhoitaja. Hän johtaa seurakunnan uutta hygieniatiimiä ja on Helsingin hiippakunnan koronatiimin jäsen. Hän on koonnut Ortodoksisen seurakuntatyön hygieniakäsikirjan.

- Hygieniatiimin työ paljasti puutteellisia hygieniakäytänteitä, jotka voivat olla haitallisia normaalioloissakin. Esimerkiksi ehtoolismaljan pesussa ilmeni vaihtelevia ja osin puutteellisia käytäntöjä, joita on pyritty korjaamaan ohjeistuksella.

- Toivottavasti hyvät käytännöt, kuten yskimis- ja käsihygieniä ja pidättäytyminen kontakteista sairaana ollessa, jäävät seurakunnan elämään koronan jälkeenkin.

Vahva toivon yhteisö

Miten kirkko on selvinnyt korona-ajan stressitistä? Jo sairastumisen uhka on nostanut esiin haavoittuvuuden.

- Seurakunnilla on kovin ohut organisaatorakenne. Yhden ihmisen sairastuminen tai poissaolo vaikeuttaa kohtuuttomasti toimintaa, Kristiina toteaa.

- Kaikkialla on havahduttu miettimään työnjaollisia varasuunnitelmia ja jakamaan riskejä viisaasti, Maria arvioi.

Diakoniatyössä on seurakuntien välillä suuret erot resursseissa. Helsingissä toimii

ammattimainen diakoniatimi. Poikkeusajana sen työntekijät pyrkivät aktiivisesti säilyttämään kosketuksen diakonia-asiakkaisiin etäyhteyksin ja vastaamaan avuntarpeeseen.

Monessa seurakunnassa diakoniatyö on papin, kanttorin ja vapaaehtoisten varassa. Näissäkin seurakunnissa on tehty korona-aikana arvokasta diakoniatyötä mm. jakaen ruoka-avustuksia, tarjoten asiointiapua, lähettäen kirjetervehdyksiä ikäihmisille tai järjestäen riskiryhmiin kuuluville rukoushetkiä ulkotiloissa. Perinteinen naapuriapu on voinut hyvin ihmisten kantaessa huolta toisensa jaksamisesta.

Epidemian vielä kestäessä seurakuntien diakoniatyö valmistautuu ottamaan vastaan jo koronan jälkiaaltoja, ihmisten taloudellisista, sosiaalisista ja henkistä hätää.

- Avuntarve todennäköisesti lisääntyy syksyn aikana, ylidiakoni Juha Lampinen arvioi.

- Kirkko tarvitsee sosiaalityön ammattilaisia hengellisen työn tueksi. Nyt olisi otollinen aika vastata tähän resurssitarpeeseen, kun hallinnonuudistus synnyttää suurempia seurakuntia.

Poikkeusolot ovat olleet koetus kaikille kirkon jäsenille.

- Kirkon sisällä on kuohahdellut niinkuin perheissäkin. Pandemia tuo esiin piilossa olleita paineita, isä Rauno kuvailee.

- Jännitteet tulee purkaa normaaliaikana. Poikkeustilassa kirkon johdon rooli korostuu seurakuntalaisten lohduttajina ja opastajina. Tämä koskee piispoja, kirkkoherroja, pappeja ja kanttoreita, kaikkia joilta kirkkokansa etsii tukea.

Myös Kristiina toivoo, että kirkko on ihmisten turvana, lohtuna ja toivon ylläpitäjänä raskaina aikoina.

- Kirkon tulee olla tukena ihmisten arjessa, ei norsunluutornissa omia ongelmiaan pohtimassa. Kirkkoa tarvitaan, pois keskinäiset riidat!

Ei vain kirkko, vaan koko maailma saattaa olla suuren muutoksen kynnyksellä.

- Jättääkö korona pysyvän jäljen ihmiskunnan toimintamahdollisuuksiin, Riina pohtii.

- On tärkeää, että tippuneita hanskoja on nyt mahdollisimman vähän; että suuntaamme energiamme tuskailun sijaan tehtävämme "uudelleenkodeamiseen" ja kannustamme toisiamme löytämään uusia polkuja.

- Uusien polkujen varrelta löydämme ne ihmiset, jotka meidän on määrä kohdata Kristuksena.

Pastori Tuomas Kallonen

KAJ APPELBERG

Aamun Koiton vahvuus on ollut laaja kirjoittajakunta

Metropoliitta Arsenin yhdeksän vuoden vahtivuoro päätoimittajana on päättymässä vuoden lopussa.

Elokuun 13. päivä on kaunis ja aurinkoinen torstai. Aamun Koiton toimituskunta suunnittelee lehden vuoden viimeistä numeroa metropoliitta Arsenin edustustiloissa Kuopiossa. Kokous sujuu samalla tavalla kuin aikaisemmatkin kokoukset metropoliitta Arsenin päätoimittajakaudella: fokus on tiukasti lehden seuraavan numeron sisällössä, keskustelu ei rönstyile muissa asioissa.

Toki toimituskunta muistaa, että nyt todennäköisesti suunnitellaan viimeisen nykymuotoisen Aamun Koiton numeroa. Kokouksen lopuksi toimituskunnan jäsenet kiittelevätkin toisiaan työtoveruudesta, mutta vaikka paikalla on nippu toimitustyön ammattilaisia, kenenkään päähän ei pälkähä, että tilaisuudesta voisi ottaa valokuvan. Suutarin lapsillaan ei tunnetusti ole kenkiä, ei ainakaan ehjiä.

Historiallisen kokouksen arkisuus kuvaa hyvin metropoliitta Arsenin tapaa toimia. Kun on työn aika, tehdään työtä. Juhlan aika on erikseen. Siksi metropoliitta ehtii tehdä niin paljon.

Kymmenen päivää vuodessa

Päätynään toimituksia johtavia saattaa hirvittää isä esipaimen arvio Aamun Koiton päätoimittajuuden viemästä työajasta.

- Olen laskeskellut, että se on vienyt kymmenen päivää vuodessa, kaksi päivää per lehti, hän sanoo.

Vajaa päivä on kulunut toimituskunnan kokousten valmisteluun ja johtamiseen. Kokouksia on ollut vuosittain yhtä monta kuin Aamun Koiton numeroitakin eli viisi. Ensimmäinen on käyty kriittisesti läpi edellinen numero ja sen jälkeen suunniteltu seuraava.

Yksi vuoden kokouksista on kestänyt hieman pitempään sen vuoksi, että silloin on suunniteltu tulevaa vuotta. Kokouspaikkana on tuolloin ollut yleensä Valamon luostari Heinävedellä.

Toisen päivän metropoliitta on käyttänyt lehteen tulevan sisällön käsittelyyn. Hän on lukenut ja käsitellyt kaikki artikkelit ennen niiden taittamista. Poikkeuksen ovat tehneet seurakuntaliitteiden jutut, jotka hän nähnyt

vasta taitettuna. Tarkan päätoimittajan punakynää nekkään eivät silti ole vältäneet.

- Minä olen pikkutarkka. Pilkut laitoin paikalleen ja korjaan asiavirheet, jos löydän, hän myöntää.

Päätoimittaja on huolehtinut siitä, että asiat ilmaistaan teologisesti oikein. Melkein ensi töikseen hän antoi ohjeen, että seurakuntien jumalanpalvelustiedoissa ei näy paastoliturgioita.

- Kun on paasto, on paasto. Kun toimitetaan liturgia, on juhla. Oikea käsite on ennenpyhitettyjen lahjain liturgia. Pyhä lahjat on pyhitetty edellisen sunnuntain liturgiassa, hän perustelee.

Kun lehden taitto on valmis, päätoimittaja vielä tekee tarkastuksen, jonka hän kertoo oppineensa kustannusyhtiö Otavalla tietokirjoja tehdessään.

- Kuvatekstin pitää kertoa muutakin kuin itse kuvan. Pitää antaa lisätietoa. Kuvatekstiä on muutettu melkein jokaisessa lehdessä.

Isä esipaimen kiittää lehden toimituskuntaa ja erityisesti toimitussihteeri Mari Vainiota. Hän sanoo suoraan, että ilman asiaan paneutuneiden ihmisten panosta lehden tekeminen ei olisi onnistunut.

Historia ei elätä

Miten kaikki alkoi? Miten silloisesta Joensuun piispa Arsenista syksyllä vuonna 2011 tuli Aamun Koiton päätoimittaja?

Ratkaisevaa oli, kun hänet runsaat yhdeksän vuotta sitten valittiin Pyhän Sergein ja Hermanin veljeskunnan (PSHV) hallituksen puheenjohtajaksi.

- Minusta tuli PSHV:n puheenjohtaja tilanteessa, jossa veljeskunnan talous oli ajettu aika huonoon tilaan. Puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja olivat väistyneet. Suostuin puheenjohtajaksi tietämättä, missä tilassa veljeskunnan talous tarkalleen oli. Pikkuhiljaa se alkoi selvitä, isä esipaimen muistelee.

- Ensimmäinen ajattelin, että pelastus löytyy Joensuussa sijainneesta yhdistyksen liikehuoneistosta. Sitä vastaan oli kuitenkin otettu niin paljon velkaa, ettei huoneistosta lopulta jäänyt käteen juuri mitään.

Ongelma oli myös PSHV:n julkaiseman Aamun Koiton tila. Sortavalassa vuonna 1896 perustettu lehti on yksi maan vanhimpia edelleen ilmestyviä aikakauslehtiä. Lehden historia on kunniakas. Kunniakaskaan historia ei kuitenkaan elätä. Aamun Koiton tilaajamäärä oli supistunut niin pieneksi, että sen olemassaolo oli vakavasti vaakalaudalla.

Tuore puheenjohtaja ryhtyi miettimään, mitä lehden pelastamiseksi voitaisiin tehdä. Seurakunnat julkaisivat tuolloin omia lehtiä,

KAU APPELBERG

Päätoimittaja on käsitellyt kaikki artikkelit ennen niiden taittamista.

joko yksinään tai yhteistyössä naapuriseurakuntien kanssa. Helsingin seurakunnalla oli omansa, samoin muun muassa Joensuulla ja Taipaleella. Silloisessa Karjalan hiippakunnassa läntiset seurakunnat eli Kuutoset julkaisivat Soleaa.

Oulun hiippakunta oli poikkeus. Arkkipiispa Leo oli toimiessaan Oulun metropoliittana perustanut vuonna 1981 hiippakunnallisen lehden eli Paimensanomat.

- Tuli mieleen, että voisiko samanlainen malli toimia Karjalan hiippakunnassa ja voitaisiinko Aamun Koitto muuttaa hiippakunnalliseksi lehdeksi. PSHV:n hallituksessa ajatukseni sai myönteisen vastaanoton, metropoliitta Arseni kertoo.

Tappaja ja pelastaja

Seuraava ja astetta vaikeampi urakka oli suositella seurakunnat mukaan. Muualla taivutelu sujui kohtalaisen helposti, mutta Joensuun seurakunta ryhtyi aluksi neliraajajarrutukseen.

- Joensuu oli kova pala. Seurakunta päätti ensin, että se ei lähde mukaan. Sitten tein ehkä hieman arveluttavan tempun. Piispa voi kyllä mennä seurakunnan neuvoston kokoukseen, mutta hänellä ei ole siellä puheoike-

utta ellei neuvosto sitä myönnä jonkun neuvoston jäsenen esityksestä. Minä sovin yhden jäsenen kanssa, että hän ystävällisesti sitä esittää.

- Sain puheoikeuden ja onnistuin taivuttelemaan neuvoston hankkeen taakse. Jos en olisi mennyt kokoukseen, neuvosto olisi kylmästi päättänyt jatkaa oman lehden julkaisemista, metropoliitta kertoo.

Päätös ei kuitenkaan vielä

ollut lopullinen. Neuvosto päätti, että katsotaan kaksi numeroa. Jos sisältö ei tyydytä, seurakunta palaa entiseen eli omaan lehteen.

- Jos selaa vuoden 2012 Aamun Koiton kahta ensimmäistä numeroa, huomaa heti, että sisältö on aika lailla joensuupainotteinen.

Tämän päivän Aamun Koitolla on kunniakas historia

Ajattelin, että kyllä ne Joensuussa huomaavat, että heidät huomioidaan, eikä heidän itse tarvitse niitä juttuja tehdä.

Niin kävikin. Kaksi ensimmäistä numeroa oli Joensuun seurakunnan mieleen ja se pysyi muiden hiippakunnan seurakuntien yhteisessä rintamassa.

Kritiikkiä ei lehden alueellisista painotuksista ole tullut yhdestäkään seurakunnasta niiden yhdeksän vuoden aikana, joina Aamun Koitto on ollut hiippakunnan yhteinen lehti.

Siitä kertoo sekin, että päätoimittajan sparraajaksi perustettu ja seurakuntien edustajista koostuva toimitusneuvosto ei enää vuosiin ole kokoontunut.

- Toimitusneuvosto sanoi olevansa tyytyväinen lehteen ja totesi, että turha sitä on kutsua koolle lehteä kehumaan, metropoliitta Arseni naureskelee.

Isä esipaimen tosin arvelee, että häntä ainakin aluksi pidettiin lehden tappajana, vaikka koko hankkeen tarkoituksena oli pelastaa kaikkien suomalaisten ortodoksien tuntema Aamun Koitto varmalta kuolemalta.

Uusi lehti syksyllä

Päättyykö Aamun Koiton yli 120-vuotias taru kuitenkin ensi vuonna? Silloin on tarkoitus ryhtyä julkaisemaan Suomen ortodoksisen kirkon kustantamaa valtakunnallista aikakauslehteä. Näillä näkymin uuden lehden ensimmäinen numero ilmestyy vasta vuoden kulluttua syksyllä.

Se on selvää, että hiippakunnallisille lehdille ei jää tehtävää, koska keskusrahastomaksuilla eli seurakuntien keräämän kirkollisveron tuotoilla kustannettava valtakunnallinen lehti on tarkoitus jakaa vastikkeetta kaikkiin ortodoksitalouksiin. Seurakunnat tiedottavat omista asioistaan kolmessa hiippakunnallisessa osiossa, jotka valtakunnalliseen lehteen liitetään.

Perusteilla olevalla uudella lehdellä ei ole nimeä. Voisiko se olla Aamun Koitto?

- Voisin olettaa, että nimen omistavalla PSHV:llä ei olisi mitään sitä vastaan. Asia pitäisi kuitenkin päättää yhdistyksen hallituksessa, metropoliitta Arseni aprikoi.

Lehden perustamista kirkollishallituksen kollegion toimeksiannosta alkuvuodesta valmistelleessa työryhmässä tosin päädyttiin siihen, että lehti ei ottaisi nimekseen minkään nykyisin ilmestyvän ortodoksilehden nimeä. Näin päästäisiin liikkeelle täysin puhtaalta pöydältä.

Metropoliitta Arseni ehti myös pohdiskella mahdollisuutta, että Aamun Koitto jatkaisi PSHV:n julkaisemana nettilehtenä. Mahdollisuudesta keskusteltiin PSHV:n hallituksessa syyskuussa, mutta hanke todettiin liian työlääksi ja kalliiksi.

Valtakunnalliselle lehdelle ja sen tulevalle toimituskunnalle isä esipaimenella on toivomus.

- Kun sopimuksia seurakuntien kanssa aikanaan tehtiin Aamun Koiton julkaisemisesta, päätimme, että mahdollisesti säästyneitä varoja käytetään vapaaehtoisten kirjoittajien ja valokuvaajien kouluttamiseen. Niin on myös tehty. Tällä tavalla Aamun Koitto on saanut tekijöitä, jotka ovat lähellä seurakuntia. Avustajien on ollut jokaisesta seurakunnasta, joistakin useampia, metropoliitta laskee.

Seurakuntien ja erityisesti seurakuntalaisia lähellä olevien kirjoittajien ja valokuvaajien laajaa joukkoa isä esipaimen pitää Aamun Koiton vahvuutena. Hän toivoo, että valtakunnallinen lehti toimisi samalla tavalla.

- Sillä tavalla lehteen saadaan viesti kentältä ja silloin sitä viestiä eivät välitä pelkästään papit tai muut seurakuntien työntekijät, vaan myös palveluiden kuluttajat ja maksajat eli seurakuntalaiset.

KAU APPELBERG

Aamun Koiton toimituskunnan kokousten paikkana on usein toiminut metropoliitta Arsenin residenssi.

Mauri Liukkonen

KAJ APPELBERG

Metropoliitta Arseni vihki Lintulan luostarissa 30. elokuuta käyttöön uuden Pyhän Johannes Kronstadtilaisen tsasounan.

Lintulaan uusi tsasouna

Elokuun 30. päivänä metropoliitta Arseni vihki Lintulan luostarissa käyttöön uuden Pyhän Johannes Kronstadtilaisen tsasounan. Tsasounan rakensi ja lahjoitti luostarille Antero Salonen, joka vietti samalla Lintulassa kaksoissisarensa Tellervon kanssa 140-vuotispäivää (2 x 70 vuotta). Mukana oli suuri joukko ystäviä.

Siniseksi maalattu tsasouna sijaitsee luostarin portin pielessä kaukan edustalla. Tsasouna on pieni ja soma, mutta se on myös oikea rukouksen paikka, johon mahtuu yksi tai kaksi tai kolmekin rukoilijaa kerrallaan. Ja missä kaksi tai kolme on koolla Kristuksen nimesä, siellä Hän on heidän keskellään.

Tsasouna pyhitettiin pyhälle vanhurskaalle Johannes Kronstadtilaiselle, joka oli 1800-1900-luvun vaihteessa hengellisen elämän vaikuttaja ja rukouksen opettaja. Pyhä Johannes liittyi myös kiinteästi Lintulan luostarin varhaisiin vaiheisiin Karjalankannaksella ja hän on Lintulan luostarin oma suojelija ja esirukoilija. Tämän vuoksi sisaristo halusi omistaa uuden tsasounan juuri hänelle.

Tsasounan lahjoittajan Anteron ajatuksena oli, että tsasouna toivottaisi luostariin tulijat tervetulleeksi vienolla kirkonkellojen soitolla. Soitto on äänitetty Aunuksen Karjalassa Sääntämän nunnaluostaris-

sa, jossa Lintulan sisaretkin ovat vierailleet jo muutaman kerran. Nyt sininen pikkutsasouna ottaa vieraat vastaan luostarin portilla. Ovi on avoinna. Sisään saa poiketa huokaisemaan rukouksen.

Äiti Ksenia

KAJ APPELBERG

Kuvassa tsasounan rakentaja ja lahjoittaja Antero Salonen sisarensa Tellervon ja igumenia Mikaelan kanssa.

Lintulan luostari kaipaa apua

Lintulan luostarin ystävät ry järjestää luostarin hyväksi pienkeräyksen (lupa RA/2020/901) ajalla 1.8.-31.10.2020 Pyhän Kolminaisuuden luostarin toiminnan tukemiseen koronaepidemian Lintulan toimintaan aiheuttaman vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi.

Auttaa voit rahalahjoituksella Lintulan Luostarin Ystävät ry:n pienkeräyksen tilille FI17 1064 3500 1763 70. Maksuviite 11633.

Apua voi antaa myös ostamalla luostarin nettisivuilta (<https://lintulanluos->

tari.fi/kauppa/index.php) luostarissa valmistettuja tuohuksia, jotka luostarissa sytytetään valitun ikonin eteen. Kolmen tuohuksen yhteishinta on 5 €.

Luostarin nettikaupasta voi hankkia myös ikoneja, ikonikortteja, äänitteitä ja kirjoja. Tilauksen voi tehdä myös joukkotilauksena. Näin tilausmäärä on suurempi ja pakkaus- ja lähetyskulut pienemmät.

Luostari on avoinna pyhinvaeltajille ja muille vierailijoille. Lintulaan voi myös majoittua.

MARTINUS MARKOFF

Maailman elämän edestä – For the Life of the World

Yksi vuonna 2016 Kreetalla järjestetyn kirkolliskokouksen kantavista teemoista oli terävöittää ortodoksisen kirkon asemaa nykymaailmassa. Vuotta myöhemmin ekumeeninen patriarkka Bartolomeos asetti teologisen työryhmän pohtimaan erilaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä ortodoksisen perinteen pohjalta. Työryhmän asiakirja ”For the Life of the World” (”Maailman elämän edestä”) valmistui vuonna 2019. Se julkaistiin suuren paaston aikana 2020.

45-sivuinen asiakirja jakautuu yhdeksään osaan, joissa käsitellään muun muassa ortodoksista ihmiskuvaa, ihmisoi-keuksia, kirkon suhdetta teknologiaan sekä yhteiskunnallisia kysymyksiä sodasta ja köyhyydestä. Näkökulma on modernin elämän realiteeteissa: halpatyövoiman, joukkoviestimien, rakenteelliseen köyhyyden ja ilmastokriisin maailmassa.

Yhteiskunnallisia kysymyksiä ortodoksisen perinteen pohjalta käsittelevä asiakirja on nyt luettavissa suomeksi. Dokumentit on kääntänyt TT Ari Koponen.

Keskustelu asiakirjan esiin nostamista kysymyksistä jatkuu kirkon sivuilla pitkin syksyä. Omat julkiset kommenttipuheenvuoronsa asiakirjan eri osista ovat tähän mennessä lupautuneet kirjoittamaan pappismunkki, professori Serafim Seppälä, rovasti Heikki Huttunen, teologinen sihteeri Jelisei Heikkilä, toiminnanjohtaja Riina Nguyen, tutkija Talvikki Ahonen, pastori Teemu Toivonen ja pastori Tuomas Kallonen.

Alkuperäinen englanninkielinen asiakirja on luettavissa esipuheineen ja patriarkka Bartolomeoksen saatesanoineen osoitteesta: <https://www.goarch.org/social-ethos>

Vapaus

Filosofi Immanuel Kantin mukaan vapaus on vapautta pakottamisesta ja valtiolla ei ole oikeutta rajoittaa kenenkään vapautta muuten kuin estääkseen tätä loukkaamasta toisten vapautta. Yksilönvapaus on poliittinen käsite jossa määritellään se mitä ihmiset saavat tehdä ja mitä ihmisille saa tehdä.

Yksilötasolla vapaus kuitenkin käsitetään usein pelkäsi oikeudeksi olla eri mieltä ja tehdä kaikkea sitä mikä sattuu miellyttämään tai millä voi tyydyttää tarpeitaan. Kirjailija George Bernard Shaw’n sanoin vapaus merkitsee kuitenkin myös vastuuta, siksi useimmat ihmiset pelkäävät sitä.

Vastuu vapauden seuralaisena korostuu entisestään nykyisenä some-aikana. Vapaus on myös valintoja siitä mitä kukin meistä ilmaisee erilaisissa verkkoviestintäympäristöissä. Vapautta on myös olla kommentoimatta kaikkea sitä mikä itseä ärsyttää.

Kansakuntien yhteydessä vapauteen liittyy usein myös mielikuva, että se on sotimalla saavutettu koska joku on yrittänyt sen meiltä viedä. Vapaus ei ole itsestään selvyys, sen näemme jokapäiväisessä uutistarjonnassa.

Vapaus on myös mielikuva jostakin erinomaisesta joka sen avulla saavutetaan, ostamalla sitä ja tätä sinänsä tarpeetonta tuotetta. Vapaus ilman sääntelyä aiheuttaa tuhoa ympäristössä. Vapauden nimissä voidaan jakaa kaikenlaista propagandaa ja disinformaatiota.

Vapautta on se, että voin kirjoittaa tämänkin kolumnin omalla äidinkielelläni, kenenkään sitä sensuroimatta, muistaen sen, että vapaus ei ole hedelmä joka kasvaa kaikissa ilmanaloissa, eikä se siis ole kaikkien ihmisten saavutettavissa, kuten valistusfilosofi Jean-Jacques Rousseau sen ilmaisi.

Vapaana oleminen ei merkitse sitä, ettei ihmisen tee mitään, vaan se merkitsee, että hän yksin päättää mitä tekee tai jättää tekemättä. Näinhän me vapauden usein käsitämme. Onko meillä kuitenkaan täysi vapaus päättää siitä mitä teemme?

Ihminen on luotu yksilöksi jolla on vapaa tahto. Vapaus merkitsee valintoja ja vastuuta niistä, niinhän kirkkommekin opettaa. Käyttäkäämme siis vapauttamme oikein, rakkauden kaksoiskäskyn hengessä: ”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, mielestäsi ja sielustasi ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi”

Markku Julkunen

Tämän ilman alla -tapahtuma tuo esille karjalaista kansanviisautta

Tämän ilman alla on etnografisen tekstiilinäytelyn ja yleisötilaisuuksien muodostama kokonaisuus, joka toteutuu 1.11.2020 saakka Joensuun Mieslaulajien ylläpitämässä Laulutalossa.

Tämän ilman alla tuo esille karjalaisen kansanperinteen estetiikkaa ja kansanviisautta,

JENNAMARIA PHOTOGRAPHY

Leena Jääskeläinen ja Emilia Kallonen

jossa myös ortodoksisuus on vahvasti läsnä. Näyttely ja tilaisuudet rakentuvat kahden pääteeman ympärille; häihin ja hautajaisiin Karjalassa. Viikon aikana näyttelytila on auki päivittäin ja molemmat taiteilijat ovat siellä paikalla.

Emilia Kallonen toteuttaa näytelyn yhteydessä "Itkijä tavattavissa" -konseptin, jossa hän on tavattavissa itkijänä, valmiina keskustelemaan, kertomaan äänellä itkusta ja myös itkemään vierailijoiden omista aiheista. Tapahtumassa avattavan Kuoleman kahvila – Joensuun keskusteluteemana ovat karjaiset kuolinperinteet. Myös hääperinteitä avataan omassa illassa ja työpajassa opitaan karjalaisen päähineen valmistusta Leena Jääskeläisen johdolla.

Tämän ilman alla kokoaa yhteen kansanmuusikko Emilia Kallonen ja perinnekäsityöläinen Leena Jääskeläisen usean vuoden yhteistyötä sekä kummankin omia perinnepolkuja. Eri sukupolvien edustajina he haluavat tapahtumalla osallistaa kaikenikäistä yleisöä pohtimaan oman ja kotoperäisen, ylisukupolvisen kulttuurisen juuristomme merkityksiä. Tapahtumakokonaisuuden suunnittelun ja toteutuksen johtolankana on kysymys: Mihin me vielä tarvitsemme perinteitä?

Emilia Kallonen on joensuulainen kansanmuusikko, äänellä itkijä ja pedagogi, jolle karjalaisperinteet ovat aina uusiutuva innoituksen lähde. Hän on viimevuosina keskittynyt erityisesti äänellä itkun eli itkuvirsiperinteen esille tuomiseen niin esiintyjänä kuin opettajana. Hänet tunnetaan myös Kruuga – karjalaiset lauluhäät -produktion äitinä.

Niinikään joensuulaistunut, Kizhin museosaaren kasvatti ja pitkäaikainen tutkija Leena Jääskeläinen on tehnyt elämäntyönsä karjalaisen kansanpuvun tutkijana sekä perinteisen käsityötaidon taitajana ja opettajana sekä Suomessa että Venäjän Karjalassa. Hänen laaja karjalaista kansanpukua esittelevä näyttelynsä Perinteen lumo on paraikaa esillä 11.4.2021 asti Jyväskylässä Suomen Käsitöiden museossa.

Tapahtuman ohjelma ja tarkemmat tiedot löytyvät samannimiseltä Facebook sivulta. Tapahtuman toteuttamiseen on saatu tukea Pohjois-Karjalan Kulttuurirahastosta, Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiöltä, Musiikin Edistämissäätiöstä, Joensuun kaupungilta ja Ortodoksisen kulttuurin keskukselta. Myös Karjalan hiippakunnan säätiö on avustanut Emilia Kallosen työskentelyä.

Filantropian Aika puhua -keskustelusarja

Filantropia on käynnistänyt verkkolähetysten sarjan, jonka tarkoituksena on antaa tilaa keskustelulle ajankohtaisista ja ajattomista aiheista. Lähetysaika on keskiviikkoisin klo 15–17.30.

Aluksi sarjassa on keskusteltu erityisesti syrjäytymisen ja ihmisoikeuksien näkökulmasta. Ensi alkuun kahden viikon välein toteutettavaan sarjaan on kutsuttu puhumaan muun muassa Ekumeenisen Vastuuviikon ihmisoikeuslähettiläitä.

Keskustelusarjassa kuullaan myös diakoniatyön arjesta ja koronan vaikutuksista ortodoksisen seurakunnan diakoniatyöhön Jaana Björnin, Juha Lampisen ja Katja Vilpo-

niemen kanssa.

Lopuksi meitä herätellään näkemään "Näkymättömät vieressämme", kun Ira Matsi ja Marja Seppi-Lasarenko pohdiskelevat aikaa, jossa parhailaan elämme.

Lähetyksiin osallistutaan Zoom-verkkoalustalla ja osallistujat voivat esittää kysymyksiä keskustelupalstalla. Zoom mahdollistaa myös pienryhmäkeskustelut.

Loppusyksyn lähetysajat ovat 4.11., 11.11., 18.11., 25.11., 2.12. ja 9.12. Osallistumislinkki julkaistaan kunakin lähetyspäivänä Filantropian somekanavissa ja linkin voi tilata sähköpostitse: filantropia[at]ort.fi. Ohjelman toteuttamista tukee Agricola-opintokeskus.

HEI NUORI, ÄÄNESTÄ!

- SEURAKUNNANVALTUUSTOVAALIT 3.11. ALKAEN

ONL/MARKUS HÄNNINEN

Seurakunnanvaltuustovaalit järjestetään seurakunnissa marraskuussa. Vaalit alkavat 3.11. ja kestävät seurakunnasta riippuen muutamasta päivästä pariin viikkoon. Tämän lehden seurakuntasi sivuilta löydät tiedot äänestyksestä, alueesi ehdokkaista, äänestysajoista ja -paikoista. Anna äänesi kuulua!

MARI VAINIO

Luostarin puutarhassa

Valamon Kulttuurikeskuksen Luostarin puutarhassa -näyttely esittelee suomalaisten nykytaiteilijoiden näkökulmia puutarhaan ja siihen liittyviin aiheisiin.

Luostarit ovat olleet kautta vuosisatojen tunnettuja kauniista puutarhoistaan.

Puutarhoissa on kasvatettu hyötykasveja ja mm. yrttejä lääkinällisiin tarpeisiin. Niissä on yleensä kasvanut myös hedelmä- ja koristepuita sekä kukkia.

Parhaimmillaan luostarin puutarha heijastaa paratiisin kauneutta. Se on paikka rukoukseen ja esteettisiin elämyksiin. Puutarhoissa voi hiljentyä.

Vanhaan Laatokan Valamoon luotiin 1800-luvun kuluessa kasvi- ja hedelmätarhojen sekä jalopuukujien verkosto, ja uudessa Valamossa puutarhan rakenta-

minen käynnistettiin miltei välittömästi perustamisen jälkeen.

Kulttuurikeskuksen näyttelyn yhdeksän taiteilijan teokset lähestyvät aihetta monipuolisesti sekä tekniikoiden, tyylien että teemojen osalta. Mukana on maalauksia, installaatioita, veistoksia ja grafiikkaa. Moni näyttelyn taiteilija hyödyntää teoksissaan luonnon ja kierrätysmateriaaleja.

Näyttelyn on suunnitellut ja kuratoinut Liisa Heikkilä-Palo.

Luostarin puutarhassa näyttelyn taiteilijat ovat Soili Arha, Paavo Halonen, Tapani Kokko, Sirkka-Liisa Lonka, Kristiina Nyrhinen, Maija Närhinen, Ulla Pohjola, Hanna Varis ja Suvi Ylinen.

Näyttely on avoinna 10.1.2021 asti.

Lisätietoa: www.valamo.fi

Vuoden pappi, vuoden työntekijä

Ortodoksinen pappien liitto valitsi vuoden papiksi Ilomantsin kirkkoherran isä Ioannis Lampropouloksen. Valinnan perusteluina isä Ioannis hoitaa ja palvelee omaa seurakuntaansa suurella rakkaudella ja ahkeruudella. Oman laumansa palvelemisen lisäksi hän on aina valmis tekemään työtä kirkon hyväksi siellä missä tarvetta on. Hän kantaa huolta kirkkomme tulevaisuudesta ja on aktiivisesti visioimassa sekä kehittämässä uusia toimintamalleja. Rakkaus kirkkoa ja seurakuntalaisia kohtaan sekä aktiivisuus ja yleinen antaumus, jolla hän palvelutehtävänsä

hoitoon omistautuu, on jokaiselle kirkon palvelijalle erinomaisena esimerkkinä.

Ortodoksisen kirkon työntekijät ry:n hallitus palkitsee myös vuosittain vuoden työntekijän. Vuoden 2019 työntekijäksi valittiin Kaisu Potkonen. Kaisu on toiminut Taipaleen seurakunnan kanttorina yli 30 vuotta ja tällä kertaa hallitus perusteluinaan mm. halusi valinnallaan korostaa nimenomaan tällaista nykypäivänä jo harvinaista sitoutumista yhden ja saman seurakunnan palvelukseen. Kaisu tekee työtään koko sydämellään!

media

YLE Radio 1

8.11. Liturgia klo 11., Pyhän ylienkei Mikaelin kirkko, Mikkeli.

17.11. Iltahartaus klo 18.50, projektipäällikkö Minna Rasku

21.11. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.15, arkipiispa Leo.

22.11. Liturgia klo 11., Pyhän Kolminaisuuden kirkko, Lahti.

6.12. Liturgia klo 11, Pyhän Nikolaoksen kirkko, Ivalo.

12.12. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.15, rehtori Sirpa Koriala.

15.12. Iltahartaus klo 18.50, kirkkoherra Jaakko Vainio.

24.12. Jouluaaton ehtoopalvelus klo 18, Pyhän Herman Alaskalaisen kirkko, Espoo.

25.12. Joulupäivän liturgia klo 7, Pyhän Herman Alaskalaisen kirkko, Espoo.

Mo'lidva sluužb da ceerkavlaaulid, Yle Sápmi (Koltankieliset ortodoksiset hartaudet, Yle Saame)

26.10. Jumalansynnyttäjän Kaikkien murheellisten ilo -ikonin juhla

7.12. Joulupaasto

Palvelukset kuunneltavissa myös Yleisradion internetsivuilla.

Liturgia radioidaan noin joka toinen sunnuntai. Tämän vuoden alusta lähtien kirkko on lisännyt myös ort.fi -sivustolle striimattavien palvelusten määrää. Kirkko striimaa mm. kaikki suurten juhlien palvelukset, jos niitä ei ole voi seurata Yleisradion kanavien kautta. Kevätkaudella striimausten pääpaino on suuren paaston palveluksissa.

Ortodoksiset aamuhartaudet lähetetään kuukauden kolmantena lauantaina ja iltahartaudet kuukauden kolmantena tiistaina. Liturgia lähetetään sunnuntaisin klo 11 alkaen, Iltahartaudet tiistaisin klo 18.50 ja aamuhartaudet lauantaisin klo 6.15 ja 7.15. YLE Radio1. Radiopalvelukset ja -hartaudet ovat kuunneltavissa Yle Areenassa.

De svenska radiogudstjänsterna och andakterna sänds i Radio Vega.

Koltankieliset radiohartaudet lähetetään Yle Saame (Yle Sápmi) -kanavalla, jota voi kuunnella netin kautta kaikkialla Suomessa.

Oppinut katsaus kirkon historiaan

The Eastern Orthodox Church. A New History
John Anthony McGuckin,
Yale University Press 2020

Johdatukset ortodoksisuuteen keskittyvät selostamaan kirkon uskon ja erityisesti elämäntavan erityispiirteitä. Teosta, joka käsittelee aihetta kirkkohistoriallisesta näkökulmasta ei ole aivan vaivatonta löytää. Tämä on ymmärrettävää, sillä ortodoksisen kirkon historia on pitkä ja leveä sekä mosaiikkimainen.

New Yorkissa sijaitsevan Columbia Universityn Bysantin tutkimuksen professori, isä John Anthony McGuckinin teos paikkaa tätä puutetta. McGuckin on ahkera kirjoittaja, joka on julkaissut myös laajan ortodoksista uskoa esittelevän teoksen *The Orthodox Church* (2008). Aivan perinnäinen kirkkohistoria ei tämäkään teos ole.

Keskeistä ei ensimmäisten vuosisatojen esittelyssä ole tapahtumahistoria ja historiallisiin dokumentteihin tukeutuva tutkimus. Toki kirja sisältää kiinnostavia huomautuksia myös niiden osalta.

Esimerkiksi kuvatessaan piispojen ja kanonisen oikeuden asemaa 300-luvulla kirjoittaja huomauttaa, että Konstantinus antoi piispoille maallisen oikeuden virkamiehen aseman ja eräänlaisen rinnakkais-senaatin roolin. Kanonisesta laista muodostui maallisen

lainsäädännön rinnakkaisilmiö, jonka varaan erityisesti köyhemmät kansanosat tukeutuivat.

McGuckin ei ajoita kirkon syntyä helluntaihin, kuten totuttu kristillisen saarna vaan Jeesuksen oppilaspiiriin ja erityisesti viimeiselle aterialle.

Tämän jälkeen esitellään ekumeeniset konsiilit ja keskitytään Athanasioksen, Gregorios Teologin, Kyrillos Aleksandrialaisen sekä Maximos Tunnustajan ajattelun korostuksiin.

Seuraa kuvaus Bysantin ajan kirkosta, kirkosta kommunismin aikana ja muutamista 1900-luvun ortodoksisen kirkon ajatteluperinteen edustajista, jotka ovat Maria Pariisilainen, Elisabeth Behr-Siegel ja arkkimandriitti Kleofas Ilie. Kommunismin aikaa kuvaava jakso on historian tutkimuksen näkökulmasta kirjan seikkaperäisin.

Lopuksi on luku, jossa kuvataan arkipäivän ortodoksisuutta ja luku, jossa pohditaan ortodoksisen elämän suhdetta postmoderniin nykypäivään.

Teos on oppinut katsaus ortodoksisen kirkon historiaan. Sen teologiset osat ovat huolellisesti laadittuja. Sen suomentamista kannattaisi harkita. Se myös antaa hyvän kuvan nykyisin vahvasta englanninkielisestä ortodoksisuuden tutkimuksesta ja ajattelusta.

Petri Järveläinen

Vahva vaikutus Suomen kirkkoon

Hyvyyttä ja kauneutta etsimässä
Ortodoksisia ajattelijoina Filokaliasta nykypäivään.
Andrew Louth
Valamo Kustannus 2020
538 sivua

Englantilaisen professorin ja ortodoksipapin Andrew Louthin viisi vuotta sitten julkaistu ja juuri suomennettu teos esittelee lähes kolmekymmentä ortodoksista ajattelijaa. Punainen lanka on 1700-luvun lopulla ensin kreikaksi ja pian sen jälkeen venäjäksi julkaistu Filokalia, joka Louthin mielestä oli käännekohta ortodoksisessa teologiassa.

Venäjällä 1800-luvulla alkanut ja Filokalian innoittama teologinen renessanssi ei päättynyt vallankumoukseen, vaan jatkui Pariisiin syntyneessä emigranttiyhteisössä, jonka akateemiseksi keskuksiksi perustettiin vuonna 1925 Pyhän Sergein teologinen instituutti.

Kirjassa esitellään muun muassa Sergei Bulgakov, Nikolai Berdjajev, Georges Florovski ja Vladimir Losski.

Pariisissa vaikuttaneista ja opiskelleista teologeista Florovski sekä Suomessa häntä paremmin tunnetut John Meyendorf ja Alexander Schmemmann siirtyivät New Yorkiin. Kaikki kolme toimivat sinne perustetun Pyhän Vladimirin seminaarin rehtoreina. Seminaarin yhteydessä toimiva kustantamo on kiittäminen runsaasta englannin kielellä julkaistusta ortodoksista teologisesta kirjallisuudesta.

Lyhyessä kirja-arviossa on mahdollon paneutua Louthin osin kiistanalaiseihin tulkintoihin. On kuitenkin arvokasta, että nyt ensimmäisen kerran suuri joukko tämän ja viime vuosisadan tärkeimmistä ortodoksiteologeista esitellään suomen kielellä samoissa kansissa. Hie-

man outoa tosin on, että teoksen suomentajaa ei ole haluttu mainita.

Suomalaisia lukijoita voi kannustaa kirjan pariin sen vuoksi, että kirjassa esiteltujen teologioiden vaikutus näkyy Suomen ortodoksisessa kirkossa selvästi. Voimme aloittaa 1930-luvulta. Paula Tuomikoski kuvaa arkkipiispa Paavalin elämäkerran ensimmäisessä osassa, miten Pyhän Sergein instituutissa opiskelleen suomalaisen Boris Soven kirjoitukset eukaristiasta vaikuttivat nuoren pappismunkki Paavalin kirkkokäsitykseen.

Neljä vuosikymmentä myöhemmin isä Alexander Schmemmannin liturginen teologia ja siitä kumpuava eskatologia innoittivat arkkipiispa Paavalia. Kirkkokansa ei enää seurannut liturgian toimittamista, vaan osallistui siihen. Se tarkoitti muun muassa säännöllistä ehtoollisyhteyttä, kirkkokansan osallistumista laulamiseen ja salaisen rukousten lukemista ääneen.

Pyhän Vladimirin seminaarissa New Yorkissa opiskellut isä Rauno Pietarinen oli toistakymmentä vuotta Joensuun ortodoksisen seminaarin johtajana. Vladimirin seminaarin alumni on myös metropoliitta Elia.

Muitakin väyliä Louthin esittelemiin teologeihin löytyy. Metropoliitta Tiihon (Veikko Tajakka) opiskeli 1950-luvulla Pyhän Sergein instituutissa Pariisissa ja väitteli myöhemmin tohtoriksi Nikolai Berdjajevin vapaus- ja aikakäsityksistä.

Samassa opinahjossa opiskellut yli diakoni Jyrki Härkönen on suomentanut Vladimir Losskin pääteoksen (*Idän kirkon mystinen teologia*).

Suomalaisille ortodokseille voi suositella Louthin kirjaan paneutumista. Teologiset ja filosofiset käsitteet eivät välttämättä avaudu helposti, mutta vaivannäkö kannattaa.

Mauri Liukkonen

О свободе и послушании

Привычное в светском понимании определение свободы, как онтологического права человека самому распоряжаться собственной судьбой, основываясь лишь на личных желаниях и устремлениях, не может полностью удовлетворить христианское мировоззрение, поскольку оно критически относится к изменившейся в следствии грехопадения внутренней природе человека. В свою очередь, многие представители светской культуры сами нередко выступают с определенной критикой в адрес многовековых церковных традиций, в их понимании ограничивающих свободные движения человеческой личности. Сами понятия «свободы» и «послушания» кажутся им непреодолимыми антагонистами, поскольку соблюдение одного предполагает уничтожение другого.

Главным примером духовного единения свободы и послушания для верующих является Образ Самого Христа Спасителя, сочетающий в себе эти две добродетели и освятивший их Своими Крестными Страданиями. Говоря о Голгофской Жертве, Церковь исповедует Ее как свободный Акт Божественный Любви. Для нас Христос – это Агнец Божий, Который идет на вольную смерть ради нашего спасения. И именно в свободном волеизъявлении это действие Спасителя обретает свое бесценное для нас значение.

Бог, не ограниченный ничем, принимает во Христе «образ раба» (Флп. 2,7). Он – единственный имеющий полноту Бытия в Себе Самом – «Я есть Сущий» (Исх. 3,14), становится истинным человеком, обрекая тем самым Себя на земные лишения, так, что уже «не имеет, где приклонить голову» (Мф. 8,20). И наконец, именно Он, являясь Бессмертным по Существованию и Источником Жизни для всего мироздания, свободно принимает на Себя смерть, чтобы вырвать нас из ее оков, даровав возможность обрести личное спасение и вечную жизнь в единении с Ним.

Реализация Божественного замысла нашего спасения смогла обрести свое воплощение только при условии того,

что человеческая свободная воля Христа подчинилась Воле Божественной и стала послушна Ей «даже до смерти, и смерти крестной» (Флп. 2,8). Поэтому кульминацией свободного предания Себя в руки Божии, является для нас Гефсиманская молитва нашего Спасителя, в которой Он как истинный человек, страшась смерти, просил Бога: «Пронести чашу сию мимо Меня!» (Лк. 22, 42), но смирив Себя из послушания Воле Небесного Отца, свободно пошел на Крестные Страдания.

В Образе Христа, предавшего Себя Воле Божией, мы можем видеть основополагающий пример воплощения самого принципа человеческой свободы как величайшего Божественного Дара. Господь, идущий на Голгофу ради нашего спасения, обращается к каждому из нас: «Возьми крест свой, и следуй за Мной» (Мф. 16, 24). Идти же по стопам Христа, означает находиться в согласии с Его Божественной Волей. В самом понятии «духовного подвига» заключается идея движения. Даже светское мировоззрение соглашается с этим, утверждая, что «движение – это жизнь». Но при этом главным вопросом для человеческой свободы становится вопрос о направлении данного движения. Является ли оно свободным шествием вслед за Христом во спасение или свободным выбором бытия вне Божественной Благодати?

Свобода в христианском мировоззрении никогда не воспринималась как вседозволенность, поскольку для верующего человека всегда было важно при совершении любого действия иметь твердое понимание его правильности. Причем фундаментом для принятия тех или иных решений не могут являться лишь субъективные человеческие желания, во многом основанные на наших переменчивых чувствах. Необходимо помнить, что в следствии грехопадения человеческая природа изменилась настолько, что многие желания человека направлены уже вовсе не ему во

благо. «Доброго, которого хочу, не делаю, а злое, которого не хочу, делаю» (Рим. 7,19), – стенает вместе с нами апостол Павел.

Единственно верным решением для реализации нашей свободы является путь послушания Богу. И это не должно восприниматься нами как уничтожение личной свободы, напротив, встать на путь обожения для воплощения своих внутренних духовных талантов – это сложное и ответственное решение, полностью меняющее человеческую сущность. Для этого нам важно настроить себя на правильное восприятие направленных в наш адрес проявлений Божественной Воли. Тогда Господь станет для нас уже не Законодателем и строгим Судьей, спрашивающим с нас за несоблюдение Его заповедей, а любящим Отцом, Который дает нам жизненно важные советы. Церковные традиции превратятся в материнскую заботу о наших душах, которыми Церковь пытается оградить нас в этом бурном житейском море.

Свободное исполнение Божественной Воли станет для нас уже не бременем, а целью нашего земного бытия. Сам духовный подвиг будет ассоциироваться не с кажущейся тяжестью его исполнения, а с радостью поступательного движения в объятия Небесного Отца. Ибо только в Нем мы способны обрести истинный покой нашим мятущимся душам, всегда помня слова Спасителя, обращенные к нам: «Возьмите иго Мое на себя и научитесь от меня, ибо Я кроток и смирен сердцем... иго Мое благо, и бремя Мое легко» (Мф. 11,29-30).

протоиерей Константин Стрекачев

Sydämellinen kiitokseni

Metropoliitta Arsenille ja PSHV:n toiminnanjohtaja Soili Penttoselle saamastani huomionosoituksesta Tervon rukoushuoneen edessä 20.7.2020.

Meeri Miettinen

Sydämellinen kiitos

Taipaleen ortodoksiselle seurakunnalle muistamisesta.

Eine Ratilainen

Sydämellinen kiitos

KP Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leolle saamastani Pyhän Karitsan 1. luokan ritarimerkistä.

Reijo Jeskanen

Omistan tämän huomionosoituksen äitini tekemälle elämäntyölle, kunnioittaen hänen muistoaan.

VUOSIKOKOUSKUTSU

Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta ry:n vuosikokous pidetään lauantaina 28.11.2020 alkaen kello 13.00 Kuopion ortodoksisen seurakunnan seurakuntasalissa, osoite Snellmaninkatu 8, 70100 Kuopio. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat sekä veljeskunnan sääntömuutos ja johtosääntö.

Veljeskunnan vuosikokoukseen voivat osallistua kaikki veljeskunnan alaosastojen jäsenet, jotka ovat suorittaneet jäsenmaksun alaosastojensa kautta 30.6.2020 mennessä.

Koronarajoitusten vuoksi osallistujamäärä on rajattu (max 40). Tämän vuoksi kokoukseen on ennakkoilmoittautuminen sähköpostilla pshv(at)ort.fi tai puhelimitse 050 0314680. Kokouksessa noudatetaan turvavälejä ja hygieniaohjeita sekä käytetään kasvomaskeja. Suosittelemme paikalle saapumista omilla kulkuneuvoilla.

Vuosikokous striimataan ja sitä voi seurata netin kautta. Linkki päivitetään PSHV:n kotisivuille <http://www.pshv.fi> ja Facebook-sivulle 26.11.2020.

Tervetuloa!

PYHIEN SERGEIN JA
HERMANIN VELJESKUNTA

SUOMEN ORTODOKSIINEN KIRKKOMUSEO RIISA
Ortodoksinen kirjakauppa 1950-luvulla ja sen hoitaja Paula Home.

SUOMEN ORTODOKSIINEN KIRKKOMUSEO RIISA

Kuopion ortodoksisen kirkkokuoron toimihenkilöt. Vasemmalla Maria Iltola, Markus Petsalo, M. Kovero ja Paula Home, hänen kädessään pöydällä on Aamun Koitto lehti.

SUOMEN ORTODOKSIINEN KIRKKOMUSEO RIISA

Pyhien Sergein ja Hermanin komitea yhteiskuvassa. Vasemmalla Vera Somer, arkkipiispa Herman, Vilho Hokkinen, Helena Ortamo, takana seisomassa vasemmalla pappismunkki Paavali, Erkki Piironen, Alvi Houtsonen, A. Volotinen, Johannes Volkoff ja Feodor Iltola.

Aamun Koitto-lehti perustettiin Sortavalassa vuonna 1896. Lehti on kulkenut pitkän matkan osana Suomen historiaa. Se on ollut yksi Suomen vanhimmista kirkollisista lehdistä. Viime vuodet lehteä on julkaissut Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta.

Tämä on Aamun Koiton viimeinen numero.

Toimitus toivottaa lukijoilleen siunausta
ja rauhaa joulun odotusta.

Kristus syntyy - kiittäkää!

KIRJOITUSPYYNTÖ: VOIMAANTUMINEN, KRISTINUSKO, SUKUPUOLI JA SEKSUAALISUUS

Itä-Suomen yliopiston teologian osastolla tutkitaan sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä voimaantumisen kokemuksia kristinuskon kontekstissa. Tule mukaan tutkimukseen!

Tutkimusta varten pyydämme Sinua, kristilliseen viitekehykseen kuuluva, kirjoittamaan voimaantumisen kokemuksistasi liittyen seksuaalisuuteen ja sukupuoleen. Kirjoitelma voi olla muodoltaan vapaa. Voit pohtia tekstissä esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

Oletko sinut seksuaalisuutesi kanssa? Onko näin ollut aina? Millaisia sukupuoleen tai seksuaalisuuteen liittyviä piirteitä ihaillet itsessäsi ja toisissa ihmisissä? Minkälaista seksuaalikasvatusta olet saanut? Millainen kasvutarinasi on ollut sukupuoleen liittyen? Miten kasvuympäristösi on suhtautunut sukupuoleen tai seksuaalisuuteen? Millainen rooli näillä asioilla on ollut elämässäsi? Millaista voimaantumista olet kokenut seksuaalisuuteen tai sukupuoleen liittyen? Mitkä asiat tähän vaikuttivat? Jos mieleesi tulee jokin tällainen hetki, voisitko kuvailla sitä?

Miten nämä asiat ovat vaikuttaneet hengelliseen elämääsi, esimerkiksi arvojen, ajatusten tai käytäntöjen tasolla? Millainen vaikutus uskonnollisella yhteisölläsi on ollut? Miten hengellisyys on tukenut seksuaalisuuttasi? Millaisena näet Jumalan? Millaisena koet nykyään itsesi ja oman hengellisen elämäsi?

Liitähän kirjoitelmaasi tiedot iästäsi ja sukupuolestasi. Lisäksi kuulisimme mielellämme, missä päin Suomea asut sekä millainen hengellinen taustasi on.

Kirjoitelmia ja muita antamiasi tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja anonymiteettiä kunnioittaen. Kirjoitelmia käytetään tutkimusaineistona teologian kandidaatti Ella Toivasen pro gradu -tutkielmaan, jota ohjaavat professori Kati Tervo-Niemelä ja teologian tohtori Laura Kallatsa. Kirjoitelmia käytetään mahdollisesti myös Kallatsan tulevissa tutkimuksissa.

Lähetäthän kirjoitelmasi 30.11.2020 mennessä.

Voit vastata sähköpostitse:
toivasenella@gmail.com

tai e-lomakkeen kautta:
<https://link.webropolsurveys.com/S/48E33240ED6661AE>

tai lähettää kirjeen osoitteeseen:
Laura Kallatsa ja Ella Toivanen
Itä-Suomen yliopisto, Filosofinen tiedekunta/teologian osasto
Agora, työhuone 211
PL 111
80101 Joensuu

Annamme mielellämme lisätietoa tutkimuksesta.
Ella Toivanen
teologian opiskelija
toivasenella@gmail.com

Laura Kallatsa
tutkija
laura.kallatsa@uef.fi

TERVETULOA *Valamoon*

VUONNA 2021 KURSSITEEMANA LUONTO

- Uutuutena elämyksellinen kurssisarja, jossa kuljemme **erakkojen ja pyhiin kanssa Valamon metsissä**
- Käytännön työtä ilmastoon hyväksi **Hiilinielut ja -varastot** -kurssilla kesäkuussa 2021
- Mukana myös **tutut teemat**, kuten ikonimaalaus, hiljaisuuden retriitit, taidekurssit sekä ortodoksinen usko ja elämäntapa

*Kiitämme Aamun Koiton
lukijoita ja toivotamme
lämpimästi tervetulleeksi
kursseille ja vierailulle!*

Valamon luostari ja opisto

myyntipalvelu@valamo.fi
puh. 017 570 1810

Uusi kurssiesite on ilmestynyt!
Aukioloajat ja lisätiedot:
www.valamo.fi

Pyhien isien opetuksia vapaudesta

Hyveistä ensimmäinen on turhasta huolehtimisesta vapautuminen, so. kuoleminen kaikille ihmisille ja asioille. Siitä syntyy kaipuu ja pyrkimys Jumalan yhteyteen. Tämä taas synnyttää luonnollista vihaa, joka tekee valppaaksi ja auttaa torjumaan kaikki vihollisen väijytykset. Silloin Jumalan pelko saa sijaa ihmisessä, ja pelon kautta kasvaa sitten rakkaus.

Pyhä Jesaja Erakko

Sielu, joka ei ole vapautunut maallisista huolist, ei pysty sen enempää aidosti rakastamaan Jumalaa kuin inhon halveksimaan paholaistakaan niin kuin sen tulisi. Sillä maalliset huolet ovat sielulle sekä taakka että peite. Mieli ei voi niiden alla tajuta, että se joutuu tuomittavaksi, eikä pysty ennalta näkemään,

mikä tuomio tulee sitä kohtaamaan. Siksi on kaikin tavoin hyödyllistä vetäytyä pois maailmasta.

Autuas Diadokhos

Rehellinen ihminen ei myy sisäistä vapautaan rahasta, tarjottiinpa sitä hänelle miten paljon tahansa. Sillä tämän elämän hyvyydet ovat kuin uni, ja rikkauden harhat ovat epävarmoja ja lyhytaikaisia.

Pyhä Antonios Suuri

Köyhyyden hyvettä ei pysty harjoittamaan oikealla tavalla ilman himottomuutta. Mutta himottomuutta ei saavuta ilman rakkautta etkä rakkautta ilman pelkoa ja rukousta. Ja oikeaan pelkoon ja todelliseen rukoukseen

ei voi päästä ilman uskoa ja huolista vapautumista. Ne siivittävät mielen ja saavat sen luopumaan kaikesta alhaisesta, niin että se liittää korkeuksissa etsimään omaa Valtiastaan.

Pyhittäjä Teognostos

Hengenkantajaisätkin kokivat vaihteluita elämässään, milloin kärsivät pahasta alkuloisuudesta ja olivat lähellä epätoivoa. Ainoastaan lakkaamalla Jumalaa ylistävät pyhät enkelit ovat muutoksista vapaita. Mutta meidän tulee kärsiä. Vaikeina hetkinä tulee odottaa iloa ja ilon aikana valmistautua murheisiin. Tällaisen neuvon antavat pyhät isät kokemuksensa pohjalta.

Pyhittäjä Johannes Valamolainen